

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษและความเข้าใจในวัฒนธรรมภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยวิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสารและการสอนตามปกติ ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. วิธีสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร
  - 1.1 ความหมายของการสื่อสาร
  - 1.2 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความสามารถในการสื่อสาร
  - 1.3 ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร
  - 1.4 แนวการจัดการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร
  - 1.5 วิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร
  - 1.6 กิจกรรมที่ใช้ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ
  - 2.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  - 2.2 การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ
  - 2.3 ประโยชน์ของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  - 2.4 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. ความเข้าใจในวัฒนธรรมภาษา
  - 3.1 ความหมายของวัฒนธรรม
  - 3.2 วัฒนธรรมกับการเรียนการสอนภาษา
  - 3.3 บทบาทของวัฒนธรรมกับความสามารถในการใช้ภาษาสื่อสาร
  - 3.4 ความเข้าใจในวัฒนธรรมภาษา
  - 3.5 การวัดและการประเมินความเข้าใจในวัฒนธรรมภาษา
  - 3.6 สถานการณ์การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในประเทศไทยและวัฒนธรรมที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการสื่อความหมาย

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ
5. กรอบความคิดในการวิจัย
6. สมมุติฐานการวิจัย

วิธีสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

1. ความหมายของการสื่อสาร

การสื่อสาร ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Communication ซึ่งได้มีนักภาษาศาสตร์และผู้เชี่ยวชาญหลายท่านให้นิยามความหมายไว้หลายแนวทางด้วยกัน ซึ่งพอจะนำมากล่าวในที่นี้ได้ดังต่อไปนี้

กาลวิน และบุค (Galvin and Book. 1987 : 7) ได้ให้ความหมายของการสื่อสารว่า หมายถึง กระบวนการในการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่มีความต่อเนื่องและเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ โดยเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ผู้ส่งสาร สาร ผู้รับสาร และ

ปฏิกิริยาตอบสนอง

หันทิวา สุวตร (2540 : 28, อ้างถึงใน ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และคนอื่น ๆ. 2533 : 6) ได้ให้ความหมายของการสื่อสารว่า หมายถึง การสื่อสารเป็นกระบวนการที่มนุษย์แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ความรู้สึก ความต้องการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันและกัน

พลารักษ์ ไชโย (2545 : 11) ได้ให้ความหมายของการสื่อสารว่า หมายถึง การถ่ายทอดข้อมูลจากผู้รับสารไปยังผู้ส่งสาร โดยให้สื่อ เป็นตัวกลาง ซึ่งก่อให้เกิดผลการถ่ายทอดข้อมูลได้ทั้งในทางบวกและลบ

ซาวิญยอง (Savignon. 1983 : 4 – 8 อ้างถึงใน พลารักษ์ ไชโย. 2545 : 11) ได้ให้ความหมายของการสื่อสารว่า เป็นปรากฏการณ์ทางสังคม เป็นการถ่ายทอดข่าวสารจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เป็นกระบวนการรับส่งข่าวสารเพื่อการรับรู้ และในการสื่อสารแต่ละครั้งจะประกอบด้วยข้อความและการแปลความหมาย ซึ่งอาจมีความผิดพลาดเกิดขึ้นถ้าผู้ร่วมสนทนาไม่คุ้นเคยกับสิ่งที่ได้ยินหรือไม่สามารถแยกความแตกต่างของสิ่งเหล่านั้นได้

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การสื่อสาร คือ กระบวนการถ่ายทอดข่าวสาร (Message) จากบุคคลฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่า ผู้ส่งสาร (Source) ไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่า ผู้รับสาร (Receiver) โดยผ่านสื่อ (Channel) หมายถึง กระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้สึกรู้จักคิด ข้อมูลข่าวสาร ทักษะ ความรู้สึกและอารมณ์ของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปหรือมากกว่านั้น

2. แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความสามารถในการสื่อสาร

อมรา แสงจันทร์ (2524 : 13) ได้กล่าวถึงแนวคิดพื้นฐานของความสามารถในการสื่อสารว่ามีสาระสำคัญดังนี้

1) แนวคิดนี้จะเน้นทักษะในการสื่อความหมายในชั้นพื้นฐาน กล่าวคือ ให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาในการสื่อความหมายในสถานการณ์ที่เป็นจริงที่ผู้เรียนจะได้พบในชีวิตจริง ผู้เรียนจะต้องสื่อความหมายความต้องการของตนเองให้ผู้ฟังเข้าใจว่า ต้องการอะไร หรือคิดอย่างไร

2) แนวคิดนี้เป็นการสื่อความหมายให้ผู้ฟังเข้าใจโดยไม่คำนึงถึงว่า ภาษาที่ผู้เรียนแสดงออกนั้นถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ทุกอย่างหรือไม่ เช่นเดียวกับเด็กที่เริ่มหัดพูด จะไม่คำนึงถึงความถูกต้องของหลักภาษา แต่จะพูดเพื่อสื่อความหมายให้ผู้ฟังรอบข้างเข้าใจเท่านั้น

แนวคิดดังกล่าวนี้ ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากจากนักภาษาศาสตร์ในแง่ที่ว่า ยังไม่มีข้อสรุปว่า ทักษะขั้นพื้นฐานที่จำเป็นที่ผู้เรียนสามารถสื่อความหมายได้นั้นอยู่ในระดับไหนและแนวคิดที่ว่า ผู้เรียนจะใช้ภาษาในการสื่อความหมายได้โดยไม่เน้นความถูกต้องตามหลักไวยากรณ์เช่นเดียวกับเด็กเล็ก ๆ ที่เรียนภาษาแม่ของตนเองนั้น จะนำมาใช้กับผู้ใหญ่ที่เรียนภาษาที่สองได้หรือไม่ เพราะระหว่างเด็กและผู้ใหญ่จะมีอะไรหลายสิ่งหลายอย่างที่ไม่เหมือนกันในการเรียนภาษา

แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการสื่อสาร (Communicative competence) นี้ อาจกล่าวได้ว่า มีแนวคิดมาจากสิ่งที่ชอมสกี (Chomsky, 1965 : 14 – 15, อุไรวรรณ ศฤงคานันต์, 2527 : 16) ได้เคยอธิบายมาแล้วเกี่ยวกับความสามารถทางภาษา (Linguistic competence) และความสามารถในการแสดงออกทางภาษา (Linguistic performance) ชอมสกี (Chomsky) ได้กล่าวถึงความสามารถทางภาษาของมนุษย์ว่า มี 2 ระดับ คือ

1) ความสามารถทางภาษา หมายถึง ความสามารถภายในที่เกิดขึ้นเองโดยอัตโนมัติของทุกคนในฐานะที่เป็นเจ้าของภาษาความสามารถนี้ประกอบด้วยความสามารถที่จะสร้างและเข้าใจประโยคต่าง ๆ ในภาษาได้อย่างไม่มีขอบเขตจำกัด เป็นความสามารถที่จะบอกได้ว่า ประโยคใดมีความหมายกำกวมหรือไม่ ประโยคใดมีความหมายเหมือนกันประโยคใดถูกไวยากรณ์หรือประโยคใดผิดไวยากรณ์ ตลอดจนความรู้ความสามารถที่จะเข้าใจโครงสร้างภายในของประโยคได้อย่างถูกต้องชัดเจน

2) ความสามารถในการแสดงออกทางภาษา หมายถึงความสามารถที่จะนำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาไปใช้ในการแสดงออกจริง โดยใช้ความรู้ทางภาษาที่มีอยู่ภายในสมอง

แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถทางภาษาของชอมสกี (Chomsky) นี้ ได้มีผู้แสดงความคิดเห็นไว้เป็นจำนวนมาก ดังเช่น ไฮม์ส (Hymes in Brumfit and Johnson , eds. 1981 : 7-15) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับความสามารถทางภาษา และความสามารถในการแสดงออกทางภาษาของชอมสกี ว่า ไม่ใช่เป็นความสามารถในการนำภาษาไปใช้ ทั้งนี้ เพราะชอมสกี (Chomsky) ไม่ได้กล่าวถึงความสำคัญทางด้านวัฒนธรรมสังคม (Sociocultural) เลย คงกล่าวถึงเฉพาะบทบาททางด้านจิตวิทยา เช่นความจำ การรับรู้ เป็นต้น ไฮม์ส (Hymes) ได้ชี้ให้เห็นว่าความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารนั้น มิใช่เป็นเพียงความรู้ด้านกฎเกณฑ์ไวยากรณ์ เพื่อที่จะสามารถเข้าใจและพูดออกมาอย่างมีความหมายได้เท่านั้น ยังต้องประกอบด้วยความรู้ด้านกฎเกณฑ์ทางสังคมของภาษาด้วย กล่าวคือ ต้องมีกฎเกณฑ์การใช้ภาษาจริง (Rules of use) ซึ่งถ้าปราศจากกฎเกณฑ์ดังกล่าวนี้แล้วกฎเกณฑ์ทางด้านไวยากรณ์(Rules of grammar) ก็ไม่มีประโยชน์นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงความเหมาะสมทางด้านสภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นเรื่องของหลักทางด้านภาษาศาสตร์เชิงสังคมวิทยาด้วย

จากแนวคิดดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า แม้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับความสามารถทางภาษา และความสามารถในการแสดงออกทางภาษาของชอมสกี (Chomsky) จะไม่สมบูรณ์เพียงพอเมื่อกล่าวถึงการนำภาษาไปใช้ แต่แนวคิดของชอมสกีก็มีส่วนสำคัญที่ทำให้บรรดาผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาได้ตระหนักถึงความสำคัญของการสอนภาษาเพื่อนำไปใช้ในการสื่อความหมาย และได้แยกระดับความสามารถของผู้เรียนออกเป็น 2 ระดับ คือ ความสามารถทางภาษา ซึ่งหมายถึง การที่ผู้เรียนมีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับระบบเสียง และรูปแบบโครงสร้างพื้นฐานทางภาษา ความสามารถอีกระดับหนึ่ง คือ ความสามารถในการสื่อสาร (Communicative competence) ซึ่งหมายถึง ความสามารถที่จะใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสมในสถานการณ์จริง นั่นคือ สามารถมีปฏิสัมพันธ์โดยอัตโนมัติ เมื่อต้องใช้ภาษากับบุคคลอื่น (Savignnon. 1978 : 2) ความสามารถในการสื่อสารนี้ นอกจากการใช้คำพูดแล้ว ยังรวมถึงการสื่อสารโดยไม่ใช้คำพูดอีกด้วย ดังที่ ลัคมานี (Lukmani. 1982 : 42) ได้กล่าวถึงการสื่อสารไว้ว่า ตามหลักพฤติกรรมของมนุษย์ เมื่อเกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสองฝ่ายขึ้น ก็ย่อมเกิดการสื่อความหมาย อาจจะใช้ภาษาพูด (Verbal) หรือภาษาเขียน หรือด้วยท่าทาง (Non verbal) พฤติกรรมไม่ใช้คำพูดเพื่อการสื่อสารนี้ จัดว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของความสามารถในการสื่อสาร เป็นลักษณะที่แสดงให้เห็นวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาได้มากกว่าการใช้คำพูด เพราะการพูดนั้นใช้รูปแบบของการรับรู้เพียงอย่างเดียว คือ การฟังแต่การสื่อสารโดยไม่ใช้คำพูด สามารถใช้รูปแบบการรับรู้ได้ถึง 3 วิธี ดังที่บราวน์ (Brown. 1980 : 198 – 202) ได้กล่าวไว้คือ

1. วิธีที่ใช้การมองเห็น (Visual modality) ได้แก่ การใช้ท่าทางต่าง ๆ (Gesture) การใช้ภาษาท่าทาง (Body language) การติดต่อโดยใช้สายตา (Eye contact) ระยะห่างและความใกล้ชิดทางร่างกาย (Proxemics) ตลอดจนการสวมเสื้อผ้าและเครื่องประดับต่าง ๆ (Artifacts)

2. วิธีที่ใช้การสัมผัส (Kinesthetic modality) การสัมผัสในบางวัฒนธรรม จะแสดงถึงความใกล้ชิดและความเป็นกันเอง ในขณะที่บางวัฒนธรรมจะถือเป็นเรื่องธรรมดา การรู้ขอบเขตและวัฒนธรรมในการสัมผัสจึงจัดเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งในการสื่อสาร

3. วิธีที่ใช้การได้กลิ่น (Olfactory modality) ในแต่ละวัฒนธรรมจะตีความหมายของการสื่อสารโดยการได้กลิ่นแตกต่างกันออกไป เช่น กลิ่นเหงื่อของมนุษย์ถือเป็นสิ่งดึงดูดใจในบางสังคม ในขณะที่บางสังคมถือเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจ การเรียนรู้ภาษาที่สองจึงจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้ด้วย

เนื่องจากความสามารถในการสื่อสาร จะรวมถึงการใช้คำพูดและพฤติกรรมที่ไม่ใช้คำพูดดังกล่าวมาแล้ว ในการเรียนภาษาต่างประเทศ หรือภาษาที่สองจึงมีความจำเป็นที่ผู้เรียนจะต้องคำนึงถึงวัฒนธรรมเหล่านี้ เพื่อให้สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความสามารถในการสื่อสาร จึงต้องประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ หลายประการด้วยกัน องค์ประกอบที่สำคัญอาจสรุปได้ดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับไวยากรณ์ของภาษา อันได้แก่เรื่อง หน่วยเสียง หน่วยคำ ประโยค เป็นต้น ดังที่ไฮม์ (Hymes, 1972 : 281, อุไรวรรณ ศฤงคานันต์, 2527 : 20) ได้กล่าวถึงความสามารถในการสื่อสารไว้ว่า มีองค์ประกอบหลายประการด้วยกัน องค์ประกอบหนึ่งในจำนวนดังกล่าว ได้แก่ ความรู้ด้านไวยากรณ์ของภาษา

2. ความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประโยค (Rules of discourse) ดังที่วิดโดสัน (Widdoson, 1978 : 24 – 31) ได้แยกความสัมพันธ์ระหว่างประโยคออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างประโยคตามหลักภาษา (Cohesion) และความสัมพันธ์ระหว่างประโยคตามหมาย (Coherence)

3. ความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ที่ว่า รูปลักษณะของภาษามีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใด (Probability rules of occurrence) ความรู้เหล่านี้เป็นความรู้ที่เจ้าของภาษามีอยู่แล้ว เช่น ภาษาที่ปรากฏในแต่ละบริบท (Context) นั้น มักจะมีรูปลักษณะภาษาที่ไม่จำเป็น (Redundant) และรูปลักษณะภาษาที่เป็นหัวใจสำคัญในการที่จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจบริบทนั้น ๆ ปรากฏอยู่ ผู้เรียนจึงควรมีความรู้เกี่ยวกับรูปลักษณะของภาษาที่เป็นหัวใจสำคัญในการที่จะเข้าใจบริบทนั้น ๆ (อมรา แสงจันทร์, 2524 : 13 – 15)

4. ความสามารถในการใช้ภาษา ซึ่งเป็นความสามารถที่จะนำความรู้เกี่ยวกับภาษาไปใช้ได้เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับในสังคม เช่น ผู้เรียนต้องสามารถใช้ภาษาได้ถูกต้องตามมรรยาททางสังคม (Sociocultural allusion) และตามความแตกต่างของภาษา (Varieties) อันได้แก่ ภาษาที่ใช้แบบเป็นทางการ ภาษาที่ใช้แบบกันเอง หรือภาษาที่ใช้ในการให้คำปรึกษา เป็นต้น

5. ความสามารถในการใช้กลวิธีต่าง ๆ ในการสื่อสาร เช่น ผู้เรียนสามารถเลี่ยงการใช้คำหรือประโยคที่ไม่แน่ใจไปใช้คำหรือรูปประโยคอื่นที่ตนเองมั่นใจมากกว่า หรืออาจเลี่ยงไปใช้ท่าทางแสดงออกให้ผู้ฟังเข้าใจ เป็นต้น ดังที่ อัจฉรา วงศ์โสธร และคณะ (ม.ป.ป. : 42) ได้กล่าวถึงความสามารถในการสื่อสารไว้ว่า นอกจากผู้พูดจะพยายามใช้ความรู้ทั้งหมดที่ตนมีแล้ว ผู้พูดหรือผู้เรียนยังมีพฤติกรรมอีกแบบหนึ่ง คือ พยายามเลี่ยงไม่พูด หรือเขียนในสิ่งที่ตนไม่รู้ว่า จะใช้ภาษาอย่างไร หรืออาจจะละข้อความใดข้อความหนึ่งออกไปในขณะที่กำลังพูด เพราะหาคำที่มีความหมายตรงตามที่ต้องการไม่ได้ นอกจากนี้ ผู้พูดอาจพยายามเลือกโครงสร้างง่าย ๆ มาใช้ เพื่อให้การสนทนาดำเนินต่อไป และสามารถสื่อความหมายได้ตรงตามความต้องการ หรือผู้พูดอาจจะสลับเปลี่ยนมาใช้ภาษาแม่เมื่อไม่มีทางอื่น

3. ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร

การอยู่ร่วมกันในสังคม ทำให้มนุษย์มีความจำเป็นต้องมีการปฏิสัมพันธ์ (Interact) กัน เพื่อสื่อความหมายในด้านต่าง ๆ เช่น เพื่อพบปะสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน หรือเพื่อติดต่อค้าขายทำธุรกิจกัน ซึ่งในการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ จำเป็นต้องใช้ภาษา ซึ่งนับว่าเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพที่สุดในการสื่อความหมาย ดังนั้น ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการสื่อความหมาย จะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการใช้ภาษาเป็นอย่างดี โยริโอ (Yorio. 1980 : 433 – 434) ได้พยายามรวบรวมแนวความคิดของนักภาษาศาสตร์เข้าด้วยกัน และสรุปว่า ความสามารถในการสื่อสาร ก็คือ ความสามารถในการใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง สามารถเลือกคำพูดที่ถูกต้องเหมาะสมกับสังคม และวัฒนธรรม เพื่อที่จะให้ได้สิ่งที่ตนต้องการ เช่น ในสหรัฐอเมริกา ลูกค้าคนหนึ่งตกใจเมื่อได้ยินคนขายของในร้านพูดว่า "What do you want ?" แทนที่จะพูดว่า "May I help you ?" หรือ "Can I help you ?" หรือ "Can I show you something ?" ซึ่งแม้ว่า ประโยค "What do you want ?" จะเป็นประโยคที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์และสื่อความหมายได้ แต่ในด้านภาษาและสังคม (Sociolinguistics) แล้ว ถือว่าไม่ถูกต้อง เพราะในสังคมนั้น ถือว่า ไม่สุภาพ ซึ่งคล้ายคลึงกับที่ พอลสตัน (Paulston. 1985 : 15) ได้กล่าวว่า ความสามารถในการสื่อสารไม่จำกัดอยู่เฉพาะความสามารถในการใช้การใช้

รูปแบบของภาษาเท่านั้น แต่รวมถึงกฎทางสังคม (Social rules) และความสามารถในการใช้รูปแบบของภาษาให้เหมาะสมกับสภาพทางสังคม คือ มีความรู้ว่าจะใช้ภาษาลักษณะใด กับใคร เมื่อไร ที่ไหน และอย่างไร จึงจะเป็นที่ยอมรับของสังคมนั้น ๆ

เนื่องจากแนวโน้มของการเรียนการสอนภาษาในปัจจุบัน มีวัตถุประสงค์มุ่งให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การสอนจึงเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาได้ตามสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นจริงในชีวิตประจำวัน นอกจากผู้เรียนจะต้องมีความสามารถในการด้านศัพท์ เสียง โครงสร้างประโยคที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ แล้ว ยังต้องเข้าใจพฤติกรรมที่แสดงออกควบคู่ไปกับการสื่อสารด้วย ทั้งนี้เนื่องจากภาษาที่ใช้ในการสื่อความหมายต่าง ๆ นั้น มิได้หมายความว่าเฉพาะถึงภาษาพูดหรือภาษาเขียนเท่านั้น อาทิ ปฏิกิริยาต่าง ๆ ที่แสดงออกในระหว่างการสื่อสาร เช่น สีหน้า สายตา หรือการเคลื่อนไหวอวัยวะของร่างกาย ก็นับว่าเป็นการสื่อสารเช่นกัน ดังที่ ลอว์ หุดางกูร (2524 : 3-5, พนิดา สุนทรวิภาต, 2533 : 14-15) ได้แบ่งประเภทของการสื่อสารภาษาออกเป็น 2 หมวด คือ

1) การสื่อสารโดยใช้ถ้อยคำ (Verbal communication) เป็นการสื่อสารโดยใช้ภาษาพูดหรือภาษาเขียน ไม่ว่าจะเป็นโดยทางใด เช่น การพูดโดยตรง การโทรศัพท์ โทรเลข ขวเลข หรืออื่น ๆ เป็นต้น

2) การสื่อสารโดยไม่ใช้ถ้อยคำ (Non-verbal communication) เป็นการสื่อสารโดยใช้ท่าทาง (Gestures) สัญญาณ (Signals) และพฤติกรรมที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic behaviors) อื่น ๆ นอกเหนือจากภาษาพูดหรือเขียน เช่น การสื่อสารของคนใบ้ การแสดงสีหน้าท่าทางในหนังสือ เป็นต้น

อย่างไรก็ดี ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารในลักษณะใด ต่างก็มีจุดประสงค์เพื่อสื่อความหมายตามที่ตนเองตั้งใจ (Intended meaning) ซึ่งทั้งผู้ส่งสาร และผู้รับสาร ควรจะต้องเข้าใจในภาษาที่ใช้ได้ถูกต้องตรงกันทั้งสองฝ่าย เพราะความสำเร็จในการสื่อสารนั้นจะได้ผลมากหรือน้อยเพียงไร ย่อมจะขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของผู้ส่งสารและผู้รับสารเป็นส่วนใหญ่ ซึ่ง เชน จันทรเขตต์ (2528 : 32, พนิดา สุนทรวิภาต, 2533 : 15) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้ส่งสารและผู้รับสารในการสื่อสารดังต่อไปนี้

1) ทักษะในการติดต่อสื่อสาร (Communication skills) หมายถึง ความสามารถในการใช้ภาษาทุกทักษะ คือ ทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน รวมทั้งความคิด

2) ทศนคติ (Attitudes) หมายถึง แนวโน้มที่บุคคลได้รับมาหรือเรียนรู้มา และกลายเป็นแบบอย่างในการแสดงปฏิกิริยาสนับสนุนหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อบางสิ่งบางอย่างหรือต่อ

บุคคลบางคน ซึ่งอาจดูได้จากพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น การกระทำกริยา ท่าทาง การพูด การเขียน เป็นต้น

3) ความรู้ (Knowledge) หมายถึง ระดับการศึกษา ความรู้ทั่วไป ความรอบรู้ ประสบการณ์ และคุณสมบัติอื่น ๆ ที่ทำให้บุคคลเข้าใจสิ่งต่าง ๆ

4) ระบบสังคม (Social system) หมายถึง รูปแบบของระเบียบวิธีการ และความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกันของบุคคล ถือกันว่าสังคมมีลักษณะเป็นแบบประกอบด้วย ส่วนย่อยแตกต่างกันในแต่ละระบบ เช่น อาชีพ การงาน ระบบการศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง เป็นต้น

5) วัฒนธรรม (Culture) เป็นชื่อรวมสำหรับแบบอย่างพฤติกรรมทั้งหลายที่ได้มา ทางสังคม และถ่ายทอดกันไปทางสังคมโดยอาศัยสัญลักษณ์ ได้แก่ ภาษา ศิลปะ วิทยาศาสตร์ ศาสนา รวมทั้งสิ่งที่เป็นวัตถุต่าง ๆ

ผู้ส่งสารและผู้รับสารมีคุณสมบัติดังกล่าวมาตรงกัน การสื่อสารก็จะได้ผลดีที่สุด แต่ถ้ามีคุณสมบัติต่างกันมาก การสื่อสารก็อาจไม่ได้ผลหรือได้ผลไม่ตรงเป้าหมาย ซึ่งในกรณีของการใช้ภาษาอังกฤษของคนไทยกับเจ้าของภาษา (Native speaker) ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร ย่อมมีคุณสมบัติต่างกันแน่นอน โดยเฉพาะในด้านของระบบสังคมและวัฒนธรรม ส่วนคุณสมบัติอื่น ๆ เช่น ในด้านทักษะ ทักษะคิด และความรู้นั้นก็ขึ้นอยู่กับบุคคล และโอกาสในการสื่อสาร นั้น ดังนั้น ในการสอนภาษาอังกฤษ ผู้สอนจะต้องพยายามให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ นอกเหนือไปจากตัวภาษา เพื่อที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้อย่างเพียงพอที่จะใช้ภาษาอังกฤษ เพื่อสื่อความหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (เชวง จันทระเชตต์. 2528 : 32, พนิดา สุนทรวิภาต. 2533 : 15)

อัจจรา วงศ์โสธร (2527 : 127) ก็ได้กล่าวถึงการสอนภาษาอังกฤษเพื่อให้ผู้เรียน มีความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร คือ จะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถ 3 ด้าน คือ

1) ความสามารถในการใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องตามหลักภาษาศาสตร์ (Linguistic Competence) คือ ความสามารถในการสื่อความหมายโดยอาศัยพื้นฐานทางภาษาศาสตร์ เช่น เสียง ศัพท์ และไวยากรณ์ รู้ว่าประโยคใดถูกหรือผิดไวยากรณ์ ผิดที่ใด และสามารถแก้ไขให้ ถูกต้องได้

2) ความสามารถทางภาษาศาสตร์เชิงสังคม (Sociolinguistic competence) คือ ความสามารถในการใช้ภาษาได้เหมาะสมกับระเบียบสังคม บทบาท ฐานะ และวัฒนธรรมของผู้สื่อภาษา และรับภาษา

3) ความสามารถในการปฏิบัติเพื่อการใช้ภาษา (Pragmatic competence) คือ ความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ การใช้กริยาท่าทาง สีหน้า และน้ำเสียงในการสื่อความหมาย

จากแนวคิดและหลักการดังกล่าว สรุปได้ว่า ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายก็คือ ความสามารถในการเชื่อมโยงระบบไวยากรณ์ ความเป็นไปได้ของความหมาย และความเหมาะสมกับสถานการณ์ บุคคล และสังคมเข้าด้วยกัน เพื่อที่จะพูดออกมาเป็นภาษา และสามารถเข้าใจได้ถูกต้อง เป็นที่ยอมรับของสมาชิกในสังคม

จะเห็นได้ว่า ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารนั้น มิได้อาศัยความรู้กฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์เท่านั้น แต่ยังต้องมีความรู้ระเบียบวิธีปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม และการปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมในการใช้ภาษาประกอบกันด้วย ซึ่งการที่ผู้เรียนไม่ประสบความสำเร็จในการใช้ภาษาอังกฤษ แม้ว่าจะใช้เวลาในการเรียนเป็นเวลาหลายปี อาจเนื่องมาจากการสอนในสมัยก่อนเน้นความสำคัญในด้านโครงสร้าง และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ มากเกินไป โดยไม่คำนึงถึงการใช้ภาษาตามความเป็นจริงในชีวิต แต่ปัจจุบันการเรียนการสอนภาษาได้เปลี่ยนแปลงไป โดยเน้นการสอนเพื่อให้เกิดความสามารถในการสื่อสารอย่างแท้จริง ซึ่งช่วยสนองความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษในด้านต่าง ๆ ซึ่งคาดว่าจะนำประโยชน์มาสู่ทั้งตัวผู้เรียนและวงการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยต่อไป

4. แนวการจัดการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

ในการสอนภาษาเพื่อให้ผู้เรียนสามารถบรรลุถึงความสามารถในการสื่อสาร จะต้องมีการจัดการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ซึ่งก่อนที่นักเรียนจะมีความสามารถถึงขั้นสื่อสารได้ ก็ต้องมีความรู้ด้านเนื้อหามาก่อนพอสมควร ดังที่ วาเล็ทและดิสสิค (Valette and Disic. 1972 : 33 – 36) ได้จัดชั้นของพฤติกรรมทางภาษาในด้านเนื้อหา (Subject matter goals) ออกเป็น 5 ขั้นดังนี้

1) ทักษะขั้นกลไก (Mechanical skill) คือ ขั้นที่นักเรียนเพียงแต่รับรู้และเห็นความแตกต่าง

2) ขั้นความรู้ (Knowledge) คือ ขั้นที่นักเรียนและจำในสิ่งที่เรียนมาได้

3) ขั้นถ่ายโอน (Transfer) คือ ขั้นที่นักเรียนต้องใช้ความรู้ที่เรียนมาในสถานการณ์หรือรูปแบบที่ต่างไปจากที่เคยเรียน

4) ขั้นสื่อสาร (Communication) เป็นขั้นที่นักเรียนเรียนเนื้อหาจากตัวอย่างของภาษาที่ใช้จริงในชีวิตประจำวัน ไม่จำกัดอยู่เฉพาะศัพท์และไวยากรณ์ที่เรียนมาแล้ว และ

พฤติกรรมที่แสดงออกเกิดจากนักเรียนเองที่จะตัดสินใจว่า จะพูดหรือเขียนอะไร อย่างไร ในขั้นนี้ ความคล่องและความสามารถเข้าใจได้ (Comprehensibility) สำคัญกว่าความถูกต้อง

5) ขั้นวิพากษ์วิจารณ์ (Criticism) เป็นขั้นที่นักเรียนต้องใช้ความสามารถในการ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผลเรื่องที่ได้ยินหรือได้เห็นมา

ลิตเติลวูด (Littlewoods. 1981 : 6) ได้สรุปแนวทางซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิด ความสามารถในการสื่อสารไว้ดังนี้

1) ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถทางภาษา (Linguistic competence) นั่นคือ จะต้องพัฒนาทักษะในการใช้ระบบภาษาระดับที่สามารถใช้ได้โดยทันที และสามารถเปลี่ยนแปลง ได้ตามกาลเทศะเพื่อแสดงข้อความที่ตนตั้งใจจะสื่อสาร

2) ผู้เรียนจะต้องรู้ความแตกต่างระหว่างรูปแบบของภาษา (Forms) และหน้าที่ใน การสื่อสาร (Communicative functions)

3) ผู้เรียนจะต้องพัฒนาทักษะต่าง ๆ และยุทธวิธีในการใช้ภาษาเพื่อสื่อสาร ความหมายอย่างได้ผลเท่าที่เป็นไปได้ในสถานการณ์จริง จะต้องเรียนรู้การใช้คำตอบคำสนทนา ของผู้ที่ร่วมสนทนาด้วย มาเป็นเครื่องตัดสินใจว่า การสื่อสารของตนประสบผลสำเร็จหรือไม่ หรือ ควรปรับปรุงโดยใช้ภาษาที่แตกต่างออกไป

4) ผู้เรียนจะต้องรู้ความหมายของภาษาที่ใช้ในแต่ละสังคม

สำหรับ ฟินอคเชียโร และ โบโนโม (Finocchiaro and Bonomo. 1973 : 40) ได้ กล่าวถึงเป้าหมายในการเรียนภาษาต่างประเทศเพื่อให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารได้อย่างมี ประสิทธิภาพว่า มีเป้าหมายเฉพาะ (Specific goals) ดังนี้

1) เพื่อให้สามารถเข้าใจภาษาต่างประเทศที่พูดด้วยอัตราเร็วปกติเกี่ยวกับเรื่องที่ อยู่ในขอบข่ายประสบการณ์ของผู้เรียน

2. เพื่อให้สามารถพูดภาษาต่างประเทศได้ดีเพียงพอที่จะสื่อสารโดยตรงกับเจ้าของ ภาษาเกี่ยวกับเรื่องที่อยู่ในขอบข่ายประสบการณ์ของผู้เรียน

3) เพื่อให้สามารถภาษาต่างประเทศได้เข้าใจโดยไม่ต้องแปลเป็นภาษาของผู้เรียนก่อน

4) เพื่อให้สามารถเรียนภาษาต่างประเทศ โดยใช้รูปแบบภาษาที่ใช้อยู่จริง

5) เพื่อให้สามารถเข้าใจความคิดรวบยอดเกี่ยวกับภาษา เช่น ธรรมชาติของภาษา การนำโครงสร้างของภาษาไปใช้ให้เหมาะสม

6) เพื่อให้สามารถเข้าใจค่านิยม รวมทั้งรูปแบบพฤติกรรมต่าง ๆ ของภาษา

7) เพื่อให้สามารถเรียนรู้ลักษณะสำคัญของประเทศที่ใช้ภาษานั้น เช่น ลักษณะทาง

ภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ และการเมือง เป็นต้น

8) เพื่อให้สามารถพัฒนาความเข้าใจในด้านวรรณคดี รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา

เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ นักเรียนจึงควรได้รับความรู้ทั้งในส่วนของเกี่ยวกับตัวภาษา และความรู้ด้านวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ดังที่ ฟินอคเชียโรและโบโนโม (Finocchiaro and Bonomo. 1973 : 17) ได้กล่าวถึงการสอนภาษาว่า เป็นการทำให้นักเรียนคุ้นเคยกับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา นักเรียนจึงควรได้รับความช่วยเหลือให้สามารถเข้าใจและสนทนาเกี่ยวกับวัฒนธรรมของภาษาที่เรียนได้ ในขณะเดียวกัน นักเรียนควรมีความสามารถที่จะกล่าวถึงวัฒนธรรมของตนเองเป็นภาษาต่างประเทศด้วย

สำหรับด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อการสื่อสาร ได้มีผู้เสนอแนะแนวทางต่าง ๆ ไว้หลายท่าน ดังเช่น

วิลคินส์ (Wilkins. 1978 : 10 - 11) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนตามโปรแกรมการสอนภาษาเพื่อใช้ตามความมุ่งหมาย (Notional syllabus) ว่า มุ่งส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารตามเจตนาารมณ์ของผู้เรียน การเรียนการสอนจึงควรจัดในรูปของเนื้อหามากกว่ากฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์ โดยรวบรวมส่วนประกอบที่เป็นกฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์และสถานการณ์เข้าเป็นเรื่องของการใช้ภาษาและหน้าที่ของภาษา

ลูโร พงษ์ทองเจริญ (2524 : 24) ได้กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสารไว้ว่า แนวการสอนเพื่อการสื่อสารนี้ อิงหลักการของแนวการสอนภาษาเพื่อใช้ตามความมุ่งหมาย (Functional notional) โดยยึดหลักต่อไปนี้

1) เสนอบทเรียนในลักษณะของบทสนทนาสั้น ๆ ใช้สถานการณ์ที่สร้างขึ้นให้เกี่ยวกับโยงกับผู้เรียน เพื่อสร้างความสนใจ มีการอภิปรายถึงจุดประสงค์ของการสนทนา รวมทั้งบทบาทสถานที่ที่มีการสนทนานั้น

2) ฝึกบทสนทนา อาจจะฝึกเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มก็ได้ ให้กิจกรรมต่าง ๆ มาช่วยเพื่อให้ผู้เรียนใช้ภาษาได้ถูกต้องและคล่องแคล่ว

3) ศึกษาโครงสร้างพื้นฐานที่ปรากฏในบทสนทนาที่แสดงเนื้อหาความสำคัญ ใช้อุปกรณ์ เช่น ภาพวาด การแสดงท่าทางหรือการอธิบาย เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจว่าประโยคนั้น ๆ มีความหมายเช่นไร และนักเรียนจะต้องใช้โครงสร้างนั้นได้อย่างถูกต้อง

อมรา แสงจันทร์ (2524 : 15) ได้สรุปหลักการของแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร (Communicative approach) ที่จะนำไปใช้กับการสอนภาษาไว้ดังนี้

1) ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝนความรู้ด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นองค์ประกอบของความสามารถ ในการสื่อสารตั้งแต่เริ่มเรียน ผู้สอนควรจะต้องแสดงให้เห็นว่ารูปแบบภาษาที่สอนจะใช้ได้ในสถานการณ์ที่มีความหมาย และสามารถนำความรู้เหล่านี้ไปใช้ได้จริง ๆ ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นและแรงจูงใจให้ผู้เรียนสนใจบทเรียนมากขึ้น ถ้าหากผู้สอนสามารถเตรียมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีโอกาสนำไปสนทนากับเจ้าของภาษา ก็จะทำให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์และทำให้การสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2) ความรู้ด้านความสามารถในการสื่อสาร ซึ่งรวมทั้งกฎไวยากรณ์และกฎของภาษาที่ใช้อยู่จริง ควรจะได้รับการจัดให้พอเหมาะ ไม่มากเกินไป หรือน้อยเกินไป นั่นคือ ควรจัดให้พอเหมาะที่ผู้เรียนสามารถนำภาษานั้นไปสื่อความหมายได้อย่างถูกต้อง

3) ผู้สอนควรจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ การฝึกฝน รวมทั้งได้รับประสบการณ์ให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง นอกจากนี้ผู้สอนอาจใช้ภาษาแม่ในการอธิบายถึงความเหมาะสมที่จะใช้ภาษาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ได้ และควรจะอธิบายถึงวัฒนธรรมประเพณีของผู้ใช้ภาษานั้น ๆ ด้วย

4) ในการสอน ผู้สอนต้องเน้นการฝึกให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ทางไวยากรณ์ (Grammatical competence) ไปใช้ในการสื่อความหมายได้อย่างถูกต้องด้วย นอกเหนือจากนี้ ต้องมีความรู้ด้านกฎเกณฑ์ของภาษาที่ใช้กับแต่ละกลุ่ม สังคม และแต่ละสถานการณ์ (Sociolinguistic competence)

5) ความต้องการของผู้เรียนจะต้องอยู่ในกรอบของความรู้ทางไวยากรณ์ และความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ของภาษาที่ใช้อยู่ในแต่ละกลุ่มสังคม

การจัดการเรียนการสอนตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร จะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงไร ย่อมขึ้นอยู่กับครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด ครูผู้สอนจึงควรมีความสามารถดังที่ ฟินอคเชียโรและโบโมโน (Finocchiaro and Bonomo, 1973 : 24-25) ได้เสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อการสื่อสารไว้ดังนี้

- 1) ควรวางแผนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่นักเรียนอย่างรอบคอบ
- 2) ควรวางแผนในการจัดสถานการณ์รวมทั้งอุปกรณ์ที่จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจความหมายของเรื่องที่นำเสนอใหม่ อย่างแจ่มแจ้ง

- 3) ควรจัดบทเรียนแต่ละบทให้มีทั้งการฝึกเพื่อให้เป็นนิสัยและการฝึกให้ใช้ภาษาอย่างมีความหมายโดยใช้กิจกรรมเพื่อการสื่อสาร

4) ควรใช้ภาษาของนักเรียนให้น้อยที่สุด แต่ในบางครั้งก็ควรตัดสินใจใช้ภาษาของนักเรียนโดยทันที เมื่อเห็นว่าจะช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าใจข้อมูลที่สำคัญบางประการได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

5) ควรรู้วิธีการจัดให้นักเรียนฝึกพร้อมกันทั้งชั้น ฝึกเป็นกลุ่ม หรือฝึกเป็นรายบุคคล

6) ควรมีความชำนาญในการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกเป็นคู่

7) ควรจัดเตรียมการฝึก, บทสนทนา ตลอดจนบทความต่าง ๆ เพื่อให้บทเรียนมีหลายลักษณะ อันจะช่วยเสริมเนื้อหาในบทเรียน และช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถในการสื่อสาร

8) ควรมีความคล่องตัวในการเตรียมต้นฉบับ (Script) สำหรับเทปบันทึกเสียง และสามารถนำการฝึกในห้องปฏิบัติการมาประสานกับการจัดกิจกรรมในห้องเรียนได้อย่างเหมาะสม

9) ควรสามารถตัดสินใจได้ว่า สำหรับนักเรียนระดับต้นควรจะใช้กิจกรรมการอ่านและกิจกรรมการเขียนเมื่อใด

10) ควรจัดเตรียมบทเรียนสำหรับการอ่าน ที่จะช่วยให้นักเรียนเพิ่มพูนทั้งในด้านความรู้และประสบการณ์

11) ควรจัดกิจกรรมการเขียน ที่จะช่วยเพิ่มพูนความสามารถในการเขียนอย่างอิสระแก่นักเรียน

12) ควรส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ทั้งจากบทสนทนา และการจัดกิจกรรมอย่างเป็นทางการ

13) ควรส่งเสริมให้นักเรียนมีความภาคภูมิใจในชาติและภาคภูมิใจในตนเองในขณะที่เรียนรู้วัฒนธรรมของเจ้าของภาษา

14) ควรเลือกใช้สื่อทัศนอุปกรณ์ที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับภาษา และข้อเท็จจริงด้านวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

15) ควรจัดการประเมินผลที่จะทำให้ทราบถึงสัมฤทธิ์ผลของนักเรียน ความต้องการในการจัดสอนซ่อมเสริมเป็นรายบุคคล รวมทั้งประสิทธิภาพในการสอนของตัวเอง

5. วิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

5.1 ความหมายของวิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

วิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มีนักภาษาศาสตร์ได้ให้ความหมายไว้หลายนัยด้วยกัน อาทิเช่น

วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร หมายถึง การเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนา

ความสามารถทางด้านภาษาให้ใช้สื่อสารสื่อความหมายกับบุคคลอื่น ๆ ได้ถูกต้องตามสถานการณ์จริง (สุคนธ์ สินธมานนท์ และคณะ. 2545 : 263)

การสอนภาษาตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เป็นการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้ซึ่งมุ่งเน้นความสำคัญของตัวผู้เรียน จัดลำดับการเรียนรู้เป็นขั้นตอนตามกระบวนการใช้ความคิดของผู้เรียน โดยเริ่มจากการฟังไปสู่การพูด การอ่าน การจับใจความสำคัญ ทำความเข้าใจ จดจำแล้วนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ (กรมวิชาการ. 2545 : 109)

การเรียนรู้เฉพาะคำศัพท์ โครงสร้างไวยากรณ์ไม่สามารถที่จะทำให้ผู้เรียนใช้ภาษาในการสื่อสารได้ถูกต้องตามกาลเทศะหรือวัฒนธรรมนั้น ๆ ได้ วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารจึงเป็นการเน้นฝึกการใช้ความรู้ความสามารถทางด้านภาษาฟัง พูด อ่าน และเขียนได้อย่างมีความหมายที่ถูกต้อง และความสำเร็จในการสอนจะวัดจากผู้เรียนสามารถใช้ภาษา เพื่อสื่อความหมายได้ตามสถานการณ์ที่กำหนดให้และนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้

5.2 ลักษณะของวิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเป็นการสอนที่มุ่งฝึกทักษะโดยใช้ทักษะสัมพันธ์ คือทักษะรวมทั้งฟัง พูด อ่าน และเขียน ไม่แยกหรือจะต้องจัดลำดับขั้นตอนว่าจะเริ่มด้วยทักษะใดก่อนอาจจะฝึกขั้นต้นด้วยทักษะเขียนก่อน โดยใช้ภาษาที่ผู้เรียนเคยรู้มาก่อนก็ได้ นอกจากนั้นผู้เรียนจะเรียนโดยจับคู่หรือแบ่งกลุ่มเพื่อมีปฏิสัมพันธ์ มีการถาม การสนทนา ได้ตอบ การอภิปราย การแก้ปัญหา โดยซึ่งเป็นเป้าหมายในการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

นักภาษาศาสตร์หลายท่านได้เสนอลักษณะการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารไว้หลายลักษณะด้วยกัน แต่สามารถสรุปลักษณะการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารได้ดังนี้ (สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ. 2545 : 263 -264)

- 1) การสื่อสารเน้นความหมายเป็นสำคัญ
- 2) ใช้การสื่อสารทั่ว ๆ ไปไม่ต้องท่องจำ
- 3) การเรียนจะให้ประสบการณ์เดิมของผู้เรียนเป็นฐานความรู้
- 4) การเรียนภาษาคือการเรียนเพื่อการสื่อสาร
- 5) เน้นความคล่องของภาษา
- 6) อาจจะมี Drill บ้างแต่ไม่บ่อยนัก
- 7) สำเนียงที่พูดไม่จำเป็นต้องออกสำเนียงเหมือนเจ้าของภาษาก็ได้ แต่สามารถสื่อความหมายและเข้าใจได้
- 8) ผู้สอนจะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนกล้าพูดกล้าสื่อสารตั้งแต่เริ่มแรก

- 9) อาจจะเริ่มต้นการเรียนรู้ด้วยการอ่านและเขียนก็ได้
- 10) ภาษาเกิดขึ้นได้ที่ละน้อยด้วยการแก้ไขข้อผิดพลาด
- 11) ผู้สอนจะเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนทำงานโดยใช้ภาษาและคอยช่วยเหลือแนะนำ
- 12) ผู้สอนจะตั้งคำถามเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ตอบคำถาม

5.3 ประเภทของวิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

วิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสารจะมุ่งเน้นการสอนที่เป็นการทำกิจกรรมเกี่ยวกับการใช้ภาษาในชั้นเรียนให้เกิดความคล่องทางภาษาและความถูกต้อง แต่ไม่ถึงระดับที่เป็นอุปสรรคต่อการฝึกของผู้เรียน จึงพอสรุปกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารได้ดังนี้ (สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ. 2545 : 264)

1) การจัดกิจกรรมการสอนเพื่อการสื่อสารตามสถานการณ์ ผู้สอนเป็นผู้กำหนดสถานการณ์ต่าง ๆ โดยใช้สถานการณ์ที่ผู้เรียนพบเห็นเป็นประจำ เช่น การหาสิ่งของที่ขาดหายไป ถาม-ตอบข้อมูลที่ฝ่ายหนึ่งรู้ อีกฝ่ายหนึ่งไม่รู้ หรือการแก้ปัญหาต่าง ๆ ทำให้เกิดการสนทนา ได้ตอบ มีการปฏิสัมพันธ์กัน กิจกรรมในลักษณะนี้ให้เป็นอิสระแก่นักเรียนในการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายให้เกิดความเข้าใจมากที่สุด

2) การจัดกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารที่เน้นด้วยทักษะ วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมนี้ยังคงยึดการฝึกปฏิบัติแบบปฏิสัมพันธ์ แต่จะมุ่งเน้นทักษะหนึ่งใน 4 ทักษะ ฟัง พูด อ่าน เขียน ผู้สอนจะเริ่มต้นด้วยทักษะใดก่อนก็ได้ ขึ้นอยู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้จัดเตรียม บางท่านอาจจะสอนทักษะการฟังก่อนก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับความสามารถความสนใจของผู้เรียนและสถานการณ์ที่กำหนดขึ้น

5.4 ขั้นตอนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

จากแนวคิดในการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร จึงทำให้เกิดขั้นตอนการสอนต่าง ๆ 3 ขั้นตอน ที่ใช้จัดการสอนกันทั่วไปในขณะนี้ขึ้น และขั้นตอนการสอนนี้ มีผลเชื่อมโยงต่อไปถึงสถานการณ์การสอน เทคนิคการสอน สื่ออุปกรณ์ และหน่วยการสอนด้วย ครูผู้สอนจึงควรทำความเข้าใจให้ชัดเจน เพื่อจะได้จัดการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กรมวิชาการ. 2545 : 111)

ขั้นตอนการสอนทั้ง 3 ขั้นนี้ จะพบว่า มีปรากฏอยู่ในวิธีการนำเสนอเนื้อหาในแบบเรียนต่าง ๆ ที่ผู้เขียนแบบเรียนมีความรู้ด้านภาษาศาสตร์และแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเป็นอย่างดีและปรากฏอยู่ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างชัดเจนทั้ง 3 ขั้นตอน วิธีการดำเนินการในแต่ละขั้นตอนมีดังต่อไปนี้

5.4.1 ขั้นการนำเสนอเนื้อหา (Presentation)

ในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ การนำเสนอเนื้อหาใหม่ จัดเป็นขั้นการสอนที่สำคัญขั้นหนึ่ง ในขั้นนี้ครูจะให้ข้อมูลทางภาษาแก่ผู้เรียน ซึ่งนับเป็นการเริ่มต้นการเรียนรู้ มีการนำเสนอเนื้อหาใหม่โดยจะมุ่งเน้นการให้ผู้เรียนได้รับรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและรูปแบบภาษาที่ใช้กันจริงโดยทั่วไป รวมทั้งการใช้วิธีการใช้ภาษาไม่ว่าจะเป็นด้านการออกเสียง ความหมาย คำศัพท์ และโครงสร้างไวยากรณ์ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการเรียนรู้กฎเกณฑ์

5.4.2 ขั้นการฝึกปฏิบัติ (Practice)

ขั้นการฝึกปฏิบัติเป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาที่เพิ่งจะเรียนรู้ใหม่จากขั้นการนำเสนอเนื้อหาในลักษณะของการฝึกแบบควบคุมหรือชี้แนะ (Controlled practice / Directed activities) โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้นำในการฝึกไปสู่การฝึกแบบค่อย ๆ ปลดปล่อยให้ทำเองมากขึ้น เป็นแบบกึ่งควบคุม (Semi-controlled) การฝึกในขั้นนี้มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนจดจำรูปแบบของภาษาได้ จึงเน้นที่ความถูกต้องของภาษาเป็นหลัก แต่ก็มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและวิธีการใช้รูปแบบของภาษานั้น ๆ ด้วยเช่นกัน ในการฝึกนั้น ครูจะเริ่มจากการฝึกปากเปล่า (Oral) ซึ่งเป็นการพูดตามแบบง่าย ๆ ก่อน จนได้รูปแบบภาษา แล้วค่อยเปลี่ยนสถานการณ์ไป สถานการณ์เหล่านี้จะเป็นการสร้างขึ้นในห้องเรียน เพื่อฝึกโครงสร้างประโยคตามบทเรียน โดยครูต้องให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้ผู้เรียนทราบว่า ใช้ภาษาถูกต้องหรือไม่ นอกจากนั้นอาจมีการตรวจสอบความเข้าใจด้านความหมาย (ไม่ควรใช้เวลามากนัก) จากนั้นจึงฝึกการเขียน (Written) เพื่อเป็นการฝึกความแม่นยำในการใช้

5.4.3 ขั้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Production)

ขั้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร เปรียบได้กับการถ่ายโอนการเรียนรู้ภาษาจากสถานการณ์ในชั้นเรียน ไปสู่การใช้ภาษานอกห้องเรียน โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้ลองใช้ภาษาในสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง ครูผู้สอนเป็นเพียงผู้แนะนำเท่านั้น การฝึกลักษณะนี้มีประโยชน์ในแง่ของการช่วยทั้งครูและผู้เรียนได้รู้ว่าผู้เรียนเข้าใจและเรียนรู้ภาษาไปแล้วมากน้อยเพียงใด สามารถนำไปปรับใช้ได้ตามความต้องการของตนเองได้เพียงใด การที่จะถือว่าผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างแท้จริง ก็คือ การที่ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้เองโดยอิสระ ภายใต้สถานการณ์ที่พบได้ในชีวิตจริง วิธีการฝึกมักเป็นการฝึกในรูปของการทำกิจกรรมแบบต่างๆ โดยครูผู้สอนเป็นเพียงผู้กำหนดภาระงาน หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ให้ (สุคนธ์ สินธพานนท์และคณะ, 2545 : 263)

ระวีวรรณ ศรีคร้ามครัน (2522 : 103) ได้เสนอลำดับขั้นตอนของการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารไว้ดังนี้

1) Introduction เป็นการเริ่มต้นนำเข้าสู่บทเรียน ซึ่งครูอาจจะใช้บทเพลง เกมส์ หรือบทสนทนา เป็นการชักจูงใจให้เด็กสนใจในบทเรียนที่จะเรียนต่อไป ซึ่งในขั้นหรือตอนนี้ ครูอาจจะใช้อุปกรณ์การสอนเข้ามาเป็นส่วนประกอบเพื่อเรียกร้องให้เด็กสนใจในบทเรียนได้เป็นอย่างดีในการนำเข้าสู่บทเรียนนั้น ครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงบุคลิกภาพของตนเอง ให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นและเลื่อมใสด้วย การแสดงท่าทางประกอบการสอน ก็จะเป็นส่วนหนึ่งในการเรียกร้องความสนใจของเด็ก นอกจากนี้การใช้ภาษาและน้ำเสียงก็มีส่วนสำคัญด้วย ครูควรใช้ภาษาที่ถูกต้อง ชัดเจน และดังพอที่เด็กในชั้นจะได้ยินทั่วถึงกัน มีจังหวะในการพูด ไม่ซ้ำจนเด็กเกิดความเบื่อหน่าย หรือเร็วจนเกินไป ควรจะเน้นในสิ่งสำคัญที่จะสอนต่อไป เพื่อสร้างความสนใจของเด็กให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นที่จะเรียนมากขึ้น

2) Presentation เป็นการให้ความรู้ในด้านเนื้อหา ซึ่งในขั้นนี้ครูผู้สอนจะต้องทำให้เด็กเข้าใจความหมายของคำที่จะสอน หรือประโยคอย่างแจ่มชัดก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเสียงคำ หรือประโยคใหม่ ๆ ในการที่จะทำให้เด็กเข้าใจความหมาย หรือสื่อความหมายเหล่านี้ได้มีอยู่หลายวิธีด้วยกัน โดยยกตัวอย่างสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันขึ้นมา (Example) เช่น ใช้บทเพลง ประกอบ หรือเล่าเรื่องต่าง ๆ ใช้บทสนทนา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ครูจะต้องรู้ว่า เด็กได้ทราบเรื่องราวหรือมีความเข้าใจมาก่อนแล้ว นอกจากนี้ การสอนให้เข้าใจความหมาย ครูอาจจะใช้ของจริงเข้ามาประกอบด้วยก็ได้ หรือใช้สิ่งที่ใกล้ตัวครูมากที่สุด เช่น การสอนเกี่ยวกับส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ครูอาจจะยกตัวอย่างจากครูเอง หรือของเด็กนักเรียน การสอนเกี่ยวกับเสื้อผ้า หรือสีต่าง ๆ ของครู ก็เป็นแนวทางให้เด็กเข้าใจความหมายของคำหรือประโยคที่กล่าวออกมาได้

3) Practice หมายถึง การฝึกฝนหลังจากที่เด็กเข้าใจเนื้อเรื่องหรือเนื้อหาวิชาที่ครูสอนให้แล้ว ในขั้นนี้ครูควรจะได้ฝึกฝนเด็กให้มาก ๆ ในการเลียนแบบเสียง หรือคำพูดครูพร้อม ๆ ไปด้วยการใช้รูปภาพประกอบ ซึ่งครูอาจจะชี้ที่รูปภาพและถามให้เด็กตอบ เป็นการทบทวนความรู้และฝึกฝนฝึกหัดเด็กไปด้วย สิ่งสำคัญสำหรับการสอนภาษาอังกฤษในขั้นนี้ คือควรให้เด็กเข้าใจความหมายของคำหรือประโยคที่ตนได้ฝึกหัดนั้นมาด้วยในเวลาเดียวกัน ซึ่งจะเป็นการฝึกหัดการพูดและให้เข้าใจความหมายในเวลาเดียวกันด้วยว่า สิ่งเหล่านั้นคืออะไร และเด็กจะสามารถสื่อความหมายเป็นภาษาอังกฤษที่ถูกต้องได้อย่างไร

4) Evaluation เมื่อครูได้ทำการสอนตามลำดับขั้นดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น เพื่อจะทราบว่า การสอนของครูนั้นได้ผลมากน้อยเพียงไร ครูจึงควรทำการวัดผลและประเมินผล

การเรียนการสอนในแต่ละชั่วโมงที่ทำการสอนด้วยอย่างสั้น ๆ และใช้เวลาไม่มากนัก แต่ควรให้ครอบคลุมความรู้ทางด้านเนื้อหาทั้งหมด และให้เด็กได้ใช้ทักษะอย่างใดอย่างหนึ่งด้วย

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขั้นตอนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารไว้

4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (Introduction) เป็นขั้นการเตรียมความพร้อมให้นักเรียน ซึ่งจะสร้างความสนใจนักเรียนให้อยากรู้ อยากเห็น อยากคิด อยากทำ และเป็น การเชื่อมโยงความรู้เดิมไปหาความรู้ใหม่ หรือความรู้ที่จะสอนในขั้นต่อไป

ขั้นที่ 2 ขั้นนำเสนอเนื้อหา (Presentation) เป็นขั้นของการสอนที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้สื่อจริง เช่น คัดบทความจากสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ บทสนทนา เป็นต้น นำมาเป็นประเด็นหรือเนื้อหาในการเรียน ผู้สอนจะต้องเตรียมเรื่องที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ขั้นที่ 3 ขั้นฝึกปฏิบัติ (Practice) เป็นการฝึกฝนหลังจากที่นักเรียนได้ศึกษาและเข้าใจเนื้อหาที่ครูได้สอนไปแล้ว โดยจะต้องจัดกลุ่มผู้เรียน วิเคราะห์การใช้ภาษา และฝึกทักษะด้านต่าง ๆ และใช้กิจกรรมหลาย ๆ อย่าง เช่น อธิบาย สาธิต บรรยาย แบ่งกลุ่ม เป็นต้น

ขั้นที่ 4 ขั้นการวัดและประเมินผล (Evaluation) ขั้นนี้เป็นการจัดและประเมินผลว่า ผู้เรียนได้ความรู้ตรงตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ มีความสับสนหรือสรุปข้อมูลใดที่ขาดหายไป สิ่งใดที่ยังสับสนอยู่ ผู้สอนจะช่วยเติมสิ่งที่ขาดหายไปให้เต็มในส่วนนั้น

5.5 ประโยชน์และข้อจำกัดของการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

5.5.1) ประโยชน์ของการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการสอนแบบภาษาเพื่อการสื่อสารนี้ ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกภาษาเพื่อให้เกิดความคล่อง ความชำนาญ ผู้เรียนจะรู้สึกสนุกกับการเรียนด้วยการปฏิบัติจริง ไม่ใช่เป็นการท่องจำจากตำรา ความคล่องจะเกิดขึ้นทีละเล็กละน้อยจากการฝึกฝนด้วยตนเอง บรรยากาศการเรียนจะไม่เคร่งเครียด เพราะผู้สอนจะให้ผู้เรียนได้ตอบสนองสื่อสารกันโดยเสรี มีบรรยากาศเป็นธรรมชาติเหมือนกับอยู่ในสถานการณ์จริง ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันในสังคมที่ใช้ภาษานี้ และผู้เรียนจะต้องตระหนักว่าภาษาจะเกิดไม่เกิดขึ้นจนกว่าจะใช้ภาษานั้นและจะเกิดความชำนาญไม่ได้ถ้าไม่มีการฝึก

5.5.2) ข้อจำกัดของการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

5.5.2.1) การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารมุ่งเน้นความคล่องตัว (Fluency) ในการใช้ภาษามากกว่าความถูกต้อง (Accuracy) ของภาษา ซึ่งหมายถึงผู้สอนจะไม่ติติงมากนัก

เพื่อให้ผู้เรียนได้กล้าแสดงออก

5.5.2.2) ผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการสอน ตระเตรียมกิจกรรมต่าง ๆ และจะต้องพูดภาษาแม่ให้น้อยที่สุดดังนั้นผู้สอนจึงต้องมีความรู้และคล่องในภาษาที่จะสอน

5.5.2.3) การฝึกโดยใช้การปฏิสัมพันธ์ ถ้าเป็นห้องเรียนขนาดใหญ่จะต้องใช้เวลามาก

5.5.2.4) การประเมินผล จะต้องกระทำตลอดภาคเรียน เพื่อดูความพัฒนาความสามารถทางภาษาของผู้เรียน

5.6 การนำไปใช้

การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารสามารถนำไปใช้สอนได้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับภาษาและใช้ได้กับทุกระดับชั้น เพียงแต่ปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับระดับชั้นเท่านั้น และต้องคำนึงถึงความสามารถความสนใจของผู้เรียนด้วย

6. กิจกรรมที่ใช้ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร กิจกรรมจัดว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการที่ดำเนินการสอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เนื่องจากการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนจะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาอย่างมีความหมาย ซึ่ง สุมิตรา อังวัฒนกุล (2535 : 121 - 122) ได้สรุปประโยชน์ของกิจกรรมไว้ดังนี้

1) กิจกรรมช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษา ผู้เรียนมีโอกาสนำความรู้ทางภาษาในด้านต่าง ๆ เช่น เสียง คำศัพท์ โครงสร้าง มาใช้ประกอบกันเพื่อใช้สื่อความหมายได้ตามที่ต้องการ

2) กิจกรรมช่วยให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนภาษา เพราะการทำกิจกรรมเป็นการฝึกใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ทำให้ผู้เรียนเห็นว่าการเรียนรู้ภาษานั้นสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง นอกจากนี้การจัดกิจกรรมมักให้นักเรียนทำงานเป็นคู่หรือเป็นกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการเรียนทำให้เกิดแรงจูงใจในการฝึกใช้ภาษามากกว่าการให้ทำงานพร้อมกันทั้งชั้นแบบเดิมซึ่งมักจะมีผู้เรียนเพียงไม่กี่คนที่มีส่วนร่วมในการฝึกใช้ภาษาอย่างจริงจัง

3) กิจกรรมช่วยให้การเรียนภาษาเป็นไปอย่างธรรมชาติ ทั้งนี้เพราะผู้ที่เรียนจะเกิดการเรียนรู้เมื่อได้ลองทำบางสิ่งบางอย่างด้วยตนเอง กิจกรรมจะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาเอง จึงเป็นการเรียนรู้อย่างธรรมชาติ

4) กิจกรรมช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ในการทำกิจกรรมผู้เรียนจะได้สร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกันในระหว่างผู้เรียนด้วยกันกับครูผู้สอน ซึ่งความสัมพันธ์

นี้ก่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน นักเรียนกล้าแสดงออกมากขึ้น การสื่อสารระหว่างนักเรียนเป็นไปโดยอิสระมากกว่าการฝึกใช้ทีละคน

นอกจากนี้ อรุณี วิริยะจิตรา (2532 : 79 - 95) ได้กล่าวถึง กิจกรรมว่าเป็น องค์ประกอบที่สำคัญในกระบวนการเรียนการสอนภาษา กิจกรรมที่ดีจะขึ้นอยู่กับลักษณะของ กิจกรรม และลักษณะของการจัดกิจกรรม ดังนี้

1) ลักษณะของกิจกรรม

- 1.1 กิจกรรมต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของบทเรียน
- 1.2 กิจกรรมต้องมีจุดมุ่งหมายในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร
- 1.3 กิจกรรมต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความจำเป็นที่จะต้องใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร
ความหมาย
- 1.4 กิจกรรมที่ดีต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับรู้ผลของการสื่อสารความหมาย
- 1.5) กิจกรรมควรมีลักษณะท้าทายและน่าสนใจ
- 1.6) กิจกรรมควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกเนื้อหาหรือรูปแบบภาษา
ตามที่ต้องการ
- 1.7 กิจกรรมควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่

2) ลักษณะของการจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมในการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร สามารถทำได้หลายลักษณะดังนี้

2.1 การจัดกิจกรรมแบบทำคนเดียว (Individual Work) กิจกรรมแบบนี้จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบทเรียน กิจกรรมแบบทำคนเดียวเป็นงานที่ผู้เรียนแต่ละคนต้องคิด และทำด้วยตนเอง ดังนั้น กิจกรรมนี้ผู้สอนสามารถจัดให้ตรงกับความสามารถของแต่ละคนได้ และทำให้ผู้สอนเห็นความสามารถและจุดอ่อนของผู้เรียนแต่ละคนได้ชัดเจน นอกจากนี้ กิจกรรมแบบทำคนเดียวยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกทำกิจกรรมในรูปแบบที่ตนต้องการ กิจกรรมที่เหมาะสมกับการทำกิจกรรมแบบนี้ เช่น การอ่านหรือฟังข้อความต่าง ๆ แล้วทำแบบฝึกหัดที่ให้ไว้ การเขียนอธิบายรูปภาพหรือแผนภูมิต่าง ๆ การเล่นเกมประเภทปริศนาอักษรไขว้ เป็นต้น

2.2 การจัดกิจกรรมแบบคู่ (Pair work) กิจกรรมแบบนี้ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน กิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับการจัดกิจกรรมแบบคู่ เช่น การถามหาข้อมูลที่ขาดหายไปจากผู้เรียนที่เป็นคู่ของตน การทำตามคำสั่ง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เป็นต้น

2.3 การจัดกิจกรรมกลุ่มใหญ่ (Group work) กิจกรรมแบบนี้เป็นการจัดกิจกรรมที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นนอกชั้นเรียน คือ ผู้เรียนต้องฟังผู้อื่น และมีการแสดงความคิดเห็น หรือการร่วมกันตัดสินใจ การจัดกลุ่มควรให้มีผู้เรียน 3-6 คน ในแต่ละกลุ่ม กิจกรรมที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมแบบกลุ่ม เช่น การอภิปราย บทบาทสมมติ การเล่นเกม การช่วยกันหาข้อมูลเพื่อมาเขียนรายงาน เป็นต้น

2.4 การจัดกิจกรรมแบบทำร่วมกันทั้งชั้น (Class work) กิจกรรมแบบนี้เสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนทำพร้อม ๆ กันทั้งชั้น กิจกรรมที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมที่ทำพร้อมกันทั้งชั้น เช่น การฝึกการอ่านออกเสียง การทำตามคำสั่งของผู้สอน การฟังการอ่าน และการทำแบบฝึกหัดพร้อม ๆ กันทั้งชั้นเรียน เป็นต้น

ดังนั้น การจัดกิจกรรมในชั้นเรียนผู้สอนจึงควรคำนึงถึงลักษณะของกิจกรรม และลักษณะของการจัดกิจกรรม เพื่อให้การจัดกิจกรรมในชั้นเรียนเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อผู้เรียน และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้มากขึ้น

นอกจากนี้การจัดกิจกรรมในชั้นเรียนผู้สอนยังต้องคำนึงถึงสื่อที่จะนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมนั้น ๆ สุมิตรา อังวัฒนกุล (2537 : 115) กล่าวถึงการใช้สื่อในการจัดกิจกรรมว่า ควรใช้สื่อที่เป็นของจริง (Authentic materials) เพื่อแก้ไขปัญหาการที่นักเรียนไม่สามารถนำความรู้ในชั้นเรียนไปใช้ภายนอกได้ และเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนเรียนภาษาอย่างเป็นธรรมชาติ ในสถานการณ์ต่าง ๆ วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารมักใช้สื่อจริงในการสอน ผู้สอนอาจคัดข้อความที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์จริงมาสอน และให้การบ้านโดยให้นักเรียนฟังการพูดจากวิทยุ หรือโทรทัศน์จริง ๆ เช่น การพยากรณ์อากาศ อย่างน้อยก็ควรเป็นสื่อที่นำมาจากภาษาที่ใช้จริง อีกวิธีหนึ่งซึ่งสามารถนำมาใช้ได้ คือ สิ่งที่ไม่ใช่ข้อความ หรือที่ไม่ต้องใช้ภาษามากนัก แต่ต้องสามารถนำมาอภิปรายได้อย่างกว้างขวาง เช่น เมนูอาหาร ตารางเวลา เป็นต้น และ เอเดลฮอฟ (Edelhof, 1981 : 49 – 62) กล่าวถึง การสอนภาษาต่างประเทศว่า แต่เดิมมักนำความเรียงเป็นตอน ๆ มาใช้ในการสอน ถ้าเรื่องที่นำมายากเกินระดับของผู้เรียน ผู้สอนก็จะปรับให้สั้นลง และเปลี่ยนไปใช้ภาษาที่ง่ายขึ้น ทำให้ผู้เรียนต้องเลียนแบบรูปแบบภาษาที่มีลักษณะไม่ต่อเนื่อง และขาดความสมจริงในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารตามแบบฉบับของเจ้าของภาษา เพราะฉะนั้นหนังสือที่ผู้สอนนำมาใช้สอนควรประกอบด้วย เนื้อหาหลาย ๆ ประเภท ที่สะท้อนภาพการสื่อสารที่เป็นจริง ผู้สอนอาจคัดเลือกเนื้อหาจากวัสดุสารต่าง ๆ มาใช้ เช่น รายงานข่าวจากหนังสือพิมพ์ โทรเลข โฆษณา รายงานข่าวทางวิทยุ รายงานการถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์ บทสัมภาษณ์ รูปภาพ บทวิจารณ์ภาพยนตร์ เรื่องสั้น บทละครทางวิทยุ เพลง วัสดุสารเหล่านี้

มีลักษณะของการสื่อสารที่สมจริง ทำให้ผู้เรียนได้เรียนภาษาอย่างมีเป้าหมาย เพราะผู้เรียนได้รับข้อมูลจากหลายแหล่ง และสามารถนำไปถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้ นอกจากนี้การนำเสนอสื่อผสม (Multi-media package) เช่น ภาพยนตร์ หรือวีดิทัศน์ มาใช้ก็จะเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนได้มาก เนื่องจากผู้เรียนจะเก็บการเคลื่อนไหวของการสื่อสารระหว่างบุคคลที่ใช้ภาษาอย่างเป็นธรรมชาติ ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ด้านภาพและเสียงเข้าด้วยกัน และผู้เรียนเห็นว่าผู้พูดคือใคร มีลักษณะอย่างไร แต่งกายอย่างไร มีอายุประมาณเท่าไร มีอารมณ์อย่างไร และกิริยาอาการที่แสดงออกมาสอดคล้อง หรือขัดแย้งกับสิ่งที่พูดหรือไม่ สำหรับสื่อประเภทตำรา ผู้ผลิตควรจัดทำตำราที่มีเนื้อหาในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น มีบทความที่ตัดต่อมาจากหนังสือพิมพ์ โปสเตอร์ ตัว ตารางเวลา ข้อแนะนำในการใช้เครื่องจักร โฆษณา แผนภูมิ เป็นต้น การใช้วัสดุสารดังกล่าวทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ผ่านสื่อที่มีเนื้อหาตรงกับสภาพความเป็นจริง นอกจากนี้การใช้วัสดุสารในการเรียนการสอนภาษายังเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะนำความรู้ในการสื่อสารไปใช้ในสถานการณ์จริง เช่น ผู้เรียนอาจเขียนจดหมายโต้ตอบกับเจ้าของภาษาได้ เป็นต้น

อาจสรุปได้ว่า กิจกรรมหรือสื่อที่เหมาะสมสำหรับการนำมาใช้ในการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ควรมีลักษณะที่สมจริง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้สื่อสารในสถานการณ์จริงได้ นอกจากนี้การจัดกิจกรรมควรมีลักษณะ 3 ประการ คือ มีข้อมูลที่ขาดหายไป มีตัวเลือก และข้อมูลป้อนกลับ เช่น กิจกรรมบทบาทสมมติ และเกมทางภาษา เป็นต้น

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ

1. ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

กู๊ด (Good, 1973 : 325) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ หมายถึง การทำให้สำเร็จ มีประสิทธิภาพในด้านการกระทำในลักษณะที่กำหนดให้ หรือในด้านความรู้ ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นั้น หมายถึง การเข้าถึงความรู้ หรือการพัฒนาทักษะในการเรียน โดยปกติก็พิจารณาจากคะแนนทดสอบที่กำหนดให้ หรือคะแนนที่ได้จากงานที่ครูมอบหมายให้ทำ หรือทั้งสอง

2. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ

ศิริพร ฉันทานนท์ (2533 : 59) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ หมายถึง ความสำเร็จในการเรียนภาษาอังกฤษ อันเป็นผลมาจากความสามารถทางร่างกายและสมองของผู้เรียนบวกกับกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียน ซึ่งมีส่วนช่วยส่งเสริมให้มีความรอบรู้และทักษะในภาษาอังกฤษ

บราวน์ (Brown, 1980 : 225) กล่าวว่า การวัดผลสัมฤทธิ์เป็นการวัดผลที่มีจุดมุ่งหมาย

เพื่อตรวจสอบดูว่านักเรียนแต่ละคนหรือนักเรียนทั้งหมดโดยส่วนรวมมีความรู้และทักษะในเนื้อหาวิชาที่ครูสอนไปแล้วมากน้อยเพียงใด

3. ประโยชน์ของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แมดเสน (Madsen, 1983 : 3 - 5) กล่าวถึงประโยชน์ของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังนี้

1) ด้านตัวนักเรียน การวัดผลสัมฤทธิ์จะช่วยสร้างทัศนคติในทางบวกแก่นักเรียน กล่าวคือ ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าการประสบความสำเร็จในการเรียน ซึ่งในกรณีนี้ข้อทดสอบต้องมีระดับความยากง่ายที่เหมาะสม และครอบคลุมเนื้อหาที่ครูสอน ครูต้องบอกกำหนดล่วงหน้าพอสมควร ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้นักเรียนรู้สึกว่าเป็นการสอนที่ยุติธรรม นอกจากนี้การวัดผลสัมฤทธิ์ยังช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโดยเฉพาะถ้าครูจัดสอบเป็นระยะ ๆ เพราะนักเรียนจำเป็นต้องเอาใจใส่ต่อการเรียนอย่างสม่ำเสมอ นักเรียนได้รู้ถึงระดับความสามารถของตนเอง และรู้ว่าต้องปรับปรุงตนเองในด้านใดบ้าง

2) ด้านตัวครู ผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนบอกได้ว่าการสอนของครูมีประสิทธิภาพหรือไม่ เพราะคะแนนของนักเรียนโดยรวมจะแสดงให้เห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่เข้าใจสิ่งที่ครูสอนมากน้อยเพียงใด ครูควรจะทบทวนหรือสอนเน้นในเรื่องใดเป็นพิเศษ นอกจากนี้ครูจะได้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับข้อทดสอบที่ครูสร้างขึ้นด้วยว่ามีข้อบกพร่องด้านใดบ้าง เช่น คำสั่งไม่ชัดเจน ข้อสอบมีจำนวนมากเกินไป

4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ฮีตัน (Heaton, 1988 : 170 - 172) และ ฮิวจ์ (Huges, 1989 : 10- 13) ได้กล่าวถึงแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ไว้คล้ายคลึงกัน คือ เนื้อหาของแบบทดสอบจะสัมพันธ์โดยตรงกับเนื้อหาวิชาที่ผู้เรียนได้เรียนมาแล้วโดยมีจุดประสงค์เพื่อที่จะวัดว่าผู้เรียนแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่มที่เรียนรายวิชานั้นบรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนหรือไม่ แบบทดสอบนี้แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

1) แบบทดสอบปลายภาค (Final achievement tests) เป็นแบบทดสอบที่ใช้เมื่อผู้เรียนได้เรียนจบรายวิชานั้น ๆ แล้ว ใช้วัดผู้เรียนว่ามีความรู้ความสามารถถึงเกณฑ์ตามหลักสูตรหรือไม่ เนื้อหาของแบบทดสอบจะสัมพันธ์กับสิ่งที่เรียน ดังนั้น การออกข้อสอบเนื้อหาจึงต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชาและสามารถชี้ให้เห็นได้ว่า ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์เหล่านั้นมากน้อยเพียงใด แบบทดสอบนี้จึงให้ผลสะท้อนกลับที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจตัดสินผลสรุปของการเรียนการสอน

2) แบบทดสอบวัดความก้าวหน้า (Progress achievement tests) เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนตามจุดประสงค์รายวิชาเช่นกัน เนื้อหาของแบบทดสอบจึงต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายวิชา ใช้วัดความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียน วิธีหนึ่งในการวัดความก้าวหน้าได้แก่ การทดสอบหลาย ๆ ครั้ง คะแนนที่เพิ่มขึ้นในการทดสอบแต่ละครั้งจะแสดงถึงความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียน แบบทดสอบวัดความก้าวหน้านี้จะช่วยตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียน และช่วยให้ครูได้ทราบข้อบกพร่องที่ต้องแก้ไขในตัวผู้เรียน

ในปัจจุบันครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร การทดสอบจึงควรทดสอบความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารของผู้เรียนด้วย การทดสอบที่เหมาะสมต้องเป็นการทดสอบรวม (Global test หรือ Integrative test) ซึ่งเป็นการผสมผสานความรู้ความเข้าใจและทักษะด้านต่าง ๆ เข้าด้วยกันซึ่งตรงกับสภาพความเป็นจริงในการสื่อสารทางภาษาของมนุษย์

แมดเซน (Madsen, 1983 : 5 - 8) กล่าวว่า การวัดผลหรือการทดสอบทางภาษาควรเป็นการรวมเอาทักษะย่อย ๆ เข้าไว้ด้วยกันเหมือนการสื่อสารในชีวิตประจำวัน เช่น การสอบฟัง-พูด การสอบฟัง-เขียน หรืออ่านเขียนพร้อม ๆ กัน นอกจากนั้นการทดสอบต้องคำนึงถึงตัวแปรทางสังคมและวัฒนธรรมด้วย

โดยสรุปกล่าวได้ว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารจะต้องวัดความสามารถของผู้เรียนในด้านการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างแท้จริง ไม่ใช่เพียงการวัดความรู้เกี่ยวกับภาษาของผู้เรียนเท่านั้น

ความเข้าใจในวัฒนธรรมภาษา

1. ความหมายของวัฒนธรรม

นักการศึกษาผู้เชี่ยวชาญในการสอนภาษาที่สองและภาษาต่างประเทศหลายท่านกล่าวถึงความหมายของวัฒนธรรมในการเรียนการสอนภาษาเป็นแนวเดียวกัน ดังนี้

วัฒนธรรม หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่ถูกสร้างขึ้นมาในอดีตเพื่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ทั้งที่เป็นสิ่งที่มองเห็นได้ และไม่อาจมองเห็น มีเหตุผล ไม่มีเหตุผล และไม่เกี่ยวกับเหตุผล ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นอยู่ทุกขณะในฐานะที่เป็นแนวทางที่มีศักยภาพและมีผลต่อพฤติกรรมของคน (Lado, 1957 : 111, อักษรประเสริฐ เศรษฐประเสริฐ, 2527 : 12)

วัฒนธรรมของชนชาติหนึ่งชาติใด คือ พฤติกรรมทั้งมวลอันเป็นวิถีทางที่คนในชาตินั้นกระทำหรือปฏิบัติ นับตั้งแต่การแสดงออกด้านบุคคลลักษณะ การคิด และการกระทำ (Snyder, 1953 : 24, อักษรประเสริฐ เศรษฐประเสริฐ, 2527 : 11)

วัฒนธรรมเป็นระเบียบของสังคม เป็นลักษณะประจำกลุ่ม เป็นเครื่องชี้ให้เห็น ลักษณะที่แตกต่างจากกลุ่มอื่น (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2506 : 13, ญาดา คุ่มแก้ว. 2531 : 8)

วัฒนธรรมเป็นวิธีการดำเนินชีวิตของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง รวมความตั้งแต่การทำมาหาเลี้ยงชีพ การปกครอง กฎหมายประเพณีต่าง ๆ สภาพเศรษฐกิจ ระบบสังคม ตลอดจน ศิลปกรรมต่าง ๆ (หน่วยศึกษานิเทศก์แผนกวิชาภาษาอังกฤษ. 2508 : 1, ญาดา คุ่มแก้ว. 2531 : 8 - 9)

วัฒนธรรม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้นมาเพื่อความอยู่รอด หรือเพื่อความอยู่อย่างผาสุก หรือเพื่อจุดมุ่งหมายอย่างอื่นก็ตาม ไม่ว่าสิ่งที่สร้างขึ้นมานั้นจะเป็นวัตถุที่มองเห็น เช่น บ้านเรือน ข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ หรือเป็นนามธรรมที่ไม่สามารถมองเห็นได้ เช่น ระเบียบประเพณี กฎหมาย หรือศาสนา เป็นต้น (พระมหาชาย โพรธิตา. 2519 : 30, พนิดา สุนทรวิภาต. 2533 : 18)

สรุปความแล้ว วัฒนธรรม หมายถึง รูปแบบในการดำเนินวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของในสังคม ระเบียบของสังคม ศาสนา ความเชื่อ ประเพณี ค่านิยม ความคิด อันเป็นลักษณะและแนวปฏิบัติเฉพาะกลุ่มชนหรือประเทศชาติ ซึ่งเป็นเครื่องบ่งบอกให้เห็นลักษณะที่แตกต่างกันของสังคมหรือกลุ่มชนนั้นกับกลุ่มชนหรือสังคมอื่น ๆ และบ่งบอกถึงลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย วิถีทางและแบบฉบับในการดำเนินชีวิตที่ได้ปฏิบัติสั่งสมกันมา รวมทั้งความคิดต่าง ๆ ที่คนได้กระทำ สร้าง ถ่ายทอด สะสม และรักษาไว้จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ส่วนความเข้าใจในวัฒนธรรมภาษาอังกฤษ หมายถึง ความเข้าใจในมารยาทและขนบธรรมเนียมอังกฤษ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ในการสื่อสารที่ปรากฏในถ้อยคำ และการใช้ภาษาที่ไม่ใช้ถ้อยคำในการสื่อความหมาย

2. วัฒนธรรมกับการเรียนการสอนภาษา

จุดประสงค์ปลายทางของการเรียนการสอนภาษาก็คือ การที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับในชั้นเรียนไปใช้เพื่อสื่อความหมายในชีวิตจริงได้ แต่การใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายและความเข้าใจในสังคมนั้น ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารภาษาที่ใช้ถ้อยคำหรือภาษาที่ไม่ใช้ถ้อยคำก็มักจะแฝงไว้ด้วยความเชื่อ ค่านิยม เจตคติ ความรู้สึกนึกคิด หรือการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตตามวิถีทางที่ปฏิบัติกันมาตามบรรทัดฐานของสังคม ซึ่งสิ่งดังกล่าวนี้ได้รับการถ่ายทอดสืบต่อกันมาจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง และยอมรับกันว่า นั่นคือ "วัฒนธรรม" ของคนในสังคมนั้น ดังที่ บราวน์ (Brown. 1980 : 124) ได้กล่าวไว้ว่า ภาษากับวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ผสมผสาน

เข้าด้วยกันอย่างแนบแน่นแยกจากกันไม่ได้ และยังเป็นองค์ประกอบที่ช่วยคงความสำคัญของมันและกันไว้ เพราะว่า ภาษาเป็นผลผลิตของวัฒนธรรม และขณะเดียวกันก็เป็นสื่อในการถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ทางวัฒนธรรมให้เป็นที่ประจักษ์แก่คนทั่วไป ดังนั้น การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ก็คือ การเรียนรู้วัฒนธรรมของชนชาติเจ้าของภาษาควบคู่กันไปด้วยนั่นเอง

นักภาษาศาสตร์ และผู้เชี่ยวชาญในการสอนภาษาหลายท่านได้ให้ความสำคัญกับการสอนเนื้อหาทางวัฒนธรรมควบคู่ไปในการเรียนการสอนภาษา ดังที่ จอห์นตัน (Johnston. 1967 : 75 – 77) กล่าวว่า การเรียนภาษาต่างประเทศนั้นเป็นการส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศอย่างหนึ่ง ซึ่งจะเกิดขึ้นได้โดยอาศัยความเข้าใจในวัฒนธรรมของเขา ผู้สอนจึงควรให้ความรู้แก่ผู้เรียนในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของผู้ที่เป็นเจ้าของภาษานั้น ๆ ด้วย จึงจะทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์และพร้อมที่จะติดต่อสื่อสารกับชาวต่างชาติได้เป็นอย่างดี และ นอสตรนด์ (Nostrand. 1966 : 21) ก็ได้ให้ความเห็นว่า การสอนวัฒนธรรมของชนชาติเจ้าของภาษาควบคู่ไปกับการสอนภาษาต่างประเทศมีส่วนช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจภาษาต่างประเทศเพิ่มขึ้น เพราะผู้เรียนบางคนอาจไม่เห็นความสำคัญหรือประโยชน์ของการเรียนภาษาต่างประเทศ แต่สนใจที่จะศึกษาวิธีการดำเนินชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีและวิถีแก้ปัญหาในครอบครัวของชาวต่างประเทศ ซึ่งการสอนเนื้อหาด้านวัฒนธรรมก็จะช่วยตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้

การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย ก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการสอนเนื้อหาทางวัฒนธรรมเช่นกัน โดยได้ตั้งจุดประสงค์ของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไว้ว่า เพื่อส่งเสริมความเข้าใจในวัฒนธรรมของชนชาติเจ้าของภาษา อันจะนำไปสู่ความเข้าใจอันดีระหว่างกัน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2523 : 40, พนิดา สุนทรวิภาต. 2533 : 23) ซึ่งแสดงว่า ผู้สอนจะต้องจัดการเรียนการสอนโดยเน้นความรู้ด้านวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาควบคู่ไปกับการเรียนภาษาด้วย แต่ในความเป็นจริงแล้ว การสอนเนื้อหาทางวัฒนธรรมยังไม่ได้ได้รับความสนใจมากนัก เห็นได้จากการที่ครูสอนภาษายังไม่เห็นความสำคัญของการสอนเนื้อหาทางวัฒนธรรม ดังที่ เตือนตา ไมจันท์ (2529 : 115 – 116) ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของผู้สอนภาษาอังกฤษในระดับมัธยมศึกษา ทั้งโรงเรียนรัฐบาล และเอกชนพบว่า ครูส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรมการเรียนการสอนวัฒนธรรม และยังเห็นด้วยน้อยมากในการให้ความสำคัญต่อการสอนหัวข้อวัฒนธรรมที่ปรากฏในบทเรียน โดยให้เหตุผลว่า ไม่ทราบจะสอนอะไร หรือไม่มีความพอ บางส่วนคิดว่า ผู้เรียนจะเรียนรู้วัฒนธรรมได้ภายหลัง และบางส่วนคิดว่า วัฒนธรรมไม่เกี่ยวข้องกับภาษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแนวการสอนที่ผ่านมาเน้นการสอนในแนวโครงสร้าง

(Structural Syllabus) โดยเฉพาะการสอนด้วยวิธีไวยากรณ์ – แปล ซึ่งมีแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมว่า เป็นส่วนประกอบในวรรณคดี และศิลปเท่านั้น (Freeman. 1986 : 12)

สาเหตุดังกล่าวนี้ อาจมีส่วนให้การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในการสื่อสารนั้น ต้องอาศัย ความรู้ความเข้าใจทางวัฒนธรรมเป็นอย่างดีด้วย ดังที่ เบนดา (Benda. 1983 : 23) ได้กล่าวว่า ความสามารถในการสื่อสารไม่จำกัดอยู่เฉพาะความสามารถในการใช้รูปแบบของภาษาเท่านั้น แต่รวมถึงรูปแบบของวัฒนธรรมในสังคมนั้น ๆ ด้วย เพราะแต่ละสังคมจะมีการแสดงออกในด้านอารมณ์ขัน ประชดประชัน สนุกสนาน เศร้า และอื่น ๆ โดยเป็นไปตามวิถีทางของรูปแบบ พฤติกรรม และวัฒนธรรมซึ่งแสดงออกมากับภาษานั้นเอง ดังนั้น การปรับปรุงการเรียนการสอน ภาษา โดยเน้นการสอนเสริมด้านวัฒนธรรมควบคู่ไปกับการสอนภาษา จะมีส่วนช่วยให้การเรียน การสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. บทบาทของวัฒนธรรมกับความสามารถในการใช้ภาษาสื่อสาร

ดังที่กล่าวมาข้างต้นว่า การสื่อสารด้วยภาษานั้น แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ การสื่อสารที่เป็นถ้อยคำ (Verbal) และการสื่อสารที่ไม่เป็นถ้อยคำ (Non-verbal) ซึ่งการสื่อสารทั้งสองประเภทนี้ ต่างก็มีวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่ด้วยเสมอ ทั้งนี้เพราะภาษาเป็นผลผลิตของวัฒนธรรมเป็นตัวสื่อสารให้ผู้คนได้รู้ และมองเห็นวัฒนธรรมนั้นด้วยความเข้าใจ (Gladstone. 1972 : 192) ดังนั้น ผู้ที่จะประสบความสำเร็จในการสื่อสาร ย่อมจะต้องเป็นผู้ที่มีความเข้าใจในวัฒนธรรมของชนชาติเจ้าของภาษานั้น ๆ เป็นอย่างดี

แต่ละสังคมก็มีรูปแบบวัฒนธรรมที่แตกต่างกันออกไป เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของสังคมนั้น ๆ ดังนั้น การสื่อสารระหว่างคนต่างชาติ ต่างภาษา และต่างวัฒนธรรมกันนั้น ก็จะมีรูปแบบของภาษาที่ใช้ต่างกันไป ดังที่ เหวง จันทรเชตต์ (2528 : 119, พนิดา สุนทรวิภาต. 2533 : 24) ได้ให้ตัวอย่างการใช้ภาษาในการทักทายในวัฒนธรรมที่ต่างกันว่า เวลาคนไทยพบกันมักจะถามกันว่า “ไปไหนมา” (Where have you been ?) ฝรั่งเศสจนถึงกับล้อว่า คนไทยกลัวหลงทาง ต้องคอยถามกันอยู่เรื่อย ส่วนคนจีนบางคนมักจะถามว่า “กินข้าวหรือยัง” (Have you eaten ?) ถามแบบเป็นห่วงเรื่องท้อง ส่วนคนอังกฤษเป็นห่วงเรื่องดินฟ้าอากาศ พบหน้ากันหลังจากทักทายกันแล้วมักจะคุยถึงดินฟ้าอากาศ เช่น “Look like rain, doesn't it ?” “Wonderful day, isn't it ?” หรือ “Cloudy today, isn't it ?”

การสื่อสารโดยไม่คำนึงถึงวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา อาจทำให้เราถูกมองว่าเป็นคนไม่มีมารยาท หรือมีบุคลิกน่ารังเกียจได้ ดังที่ วูล์ฟสัน (Wolfson. 1983 : 60) ได้กล่าวว่า

ในการติดต่อกับชาวต่างชาตินั้น การออกเสียง หรือใช้โครงสร้างทางไวยากรณ์ที่ผิดนั้น จะเป็นเรื่องธรรมดา แต่ถ้าเราผิดในเรื่องกฎของการพูดแล้ว เจ้าของภาษามักจะตีความไปว่า เราเป็นคนไม่มีมารยาท เพราะเขาเองมักจะไม่นำเนืงถึงการใช้ภาษาในสังคมของเรา ซึ่งในเรื่องนี้ บราวน์ (Brown, 1980 : 123 – 124) ได้ให้เหตุผลที่น่าสนใจว่า เรามักจะเชื่อว่าสิ่งที่อยู่แวดล้อมซึ่งเราเข้าใจ และคุ้นเคยอยู่นั้น เป็นสิ่งที่ถูกต้องเสมอ สิ่งเหล่านี้ได้ซึมซับเข้าสู่ตัวเราโดยไม่รู้ตัว แต่สิ่งที่ดูว่าเป็นเรื่องถูกต้องของแต่ละคนนั้น ไม่ว่าจะเป็นด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความคิด ฯลฯ บางเรื่องอาจดูเป็นความบ้าคลั่ง หรือหยาบคายในสายตาของผู้ที่อยู่ต่างวัฒนธรรม ดังนั้น ความเข้าใจในมิตรระหว่างสมาชิกของแต่ละวัฒนธรรมจึงเกิดขึ้นได้โดยง่าย ซึ่งอดัมส์ (Adams, 1964 : 3) ก็เห็นด้วยในเรื่องนี้ และได้ศึกษาการตีความหมายในเรื่องของทำนอง (Melody) และจังหวะ (Rhythm) ในการออกเสียง ซึ่งบอกความจริงใจในหมู่ชนชาวอียิปต์ กลับเป็นเสียงที่แสดงความโกรธ ความฉุนเฉียว หรือการขวนขวายในหมู่ชาวอเมริกัน และในทางตรงข้าม ทำนองหรือจังหวะในการออกเสียงที่แสดงถึงควมมีคุณธรรมในภาษาอเมริกัน กลับกลายเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความเป็นมิตร การแสดงความอาฆาตพยาบาท และการแสดงความโกรธเกรี้ยวสำหรับชาวอียิปต์ เหวง จันทรเขตต์ (2528 : 116) ก็ได้กล่าวถึง การใช้ภาษาอังกฤษของคนไทยในสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นต้นว่า

ฝรั่ง : I've just won a scholarship. (ผมเพิ่งได้รับทุนเล่าเรียน)

คนไทย : We have to celebrate, you have to give me a treat.

(เราต้องเลี้ยงฉลองกัน คุณต้องเลี้ยงผมนะ)

แทนที่จะพูดว่า : Congratulations ! (ขอแสดงความยินดีด้วยครับ)

เห็นได้ชัดว่า ในตัวอย่างนี้ คนไทยใช้ภาษาอังกฤษโดยอาศัยภูมิหลังทางวัฒนธรรมไทย ซึ่งการแสดงควมยินดีนั้น มักจะควบคู่ไปกับการเลี้ยงฉลอง โดยมักจะกะเกณฑ์ให้ผู้ซึ่งประสบความสำเร็จเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการเลี้ยง ซึ่งตามวัฒนธรรมตะวันตกแล้ว การแสดงความยินดี ควรแสดงโดยใช้คำพูดว่า "Congratulations !" หรือ "Well done !" ในการพูดกับเพื่อนสนิท ส่วนเรื่องที่จะมีการเลี้ยงฉลองหรือไม่ นั้น เป็นเรื่องที่จะตกลงกันทีหลัง โดยที่ผู้ประสบความสำเร็จเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการเลี้ยง ซึ่งตามวัฒนธรรมตะวันตกแล้ว การแสดงความยินดี ควรแสดงเรื่องที่จะมีการเลี้ยงฉลองหรือไม่ นั้น เป็นเรื่องที่จะตกลงกันทีหลัง โดยมีผู้ประสบความสำเร็จเป็นผู้ตัดสินใจ

ฝรั่ง : My sister had an accident. She is in hospital now.

(น้องสาวผมประสบอุบัติเหตุ ตอนนี้เธออยู่ในโรงพยาบาล)

คนไทย : How is she ? (ตอนนี้เธอเป็นอย่างไรบ้าง)

แทนที่จะพูดว่า : I'm sorry to hear that. (ผมเสียใจด้วยครับ)

ในกรณีนี้ การใช้วัฒนธรรมไทยในการแสดงความเสียใจ ซึ่งแสดงออกถึงความห่วงใยในผู้ที่ได้รับบาดเจ็บนั้น อาจเป็นที่ยอมรับได้ ถ้ารู้จักใช้ทำนองในการออกเสียง (Intonation) ได้ถูกต้อง แต่โดยทั่วไปตามวัฒนธรรมตะวันตกนั้น ควรใช้พูดแสดงความเสียใจก่อนการถามถึงอาการของผู้ป่วย

เห็นได้ว่า คนไทยจะต้องประสบปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อสื่อความหมาย อันเกิดจากความแตกต่างด้านวัฒนธรรม ซึ่ง มยุรี กลิ่นศรีสุข (2528 : 82 - 100) ได้ทำการวิเคราะห์รูปแบบการใช้ภาษาไทย และภาษาอังกฤษที่เป็นถ้อยคำ ในหัวข้อการใช้ภาษาในการสนทนาของบอทท์ (Bott) ได้แก่ การทักทาย การอำลา การเชิญ การเสนอให้ความช่วยเหลือ ฯลฯ พบว่า รูปแบบการใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษนั้นมีส่วนที่คล้ายคลึงกันน้อยมาก ซึ่งอาจทำให้ผู้ใช้ภาษาเกิดความผิดพลาดได้เป็นต้นว่า ในการทักทายภาษาอังกฤษมักจะใช้คำว่า "Hello" "Good morning" แต่ภาษาไทยมักจะทักทายกันว่า "ไปไหนมา" ดังนั้นคนไทยอาจทักทายเป็นภาษาอังกฤษว่า "Where are you going?" ก็ได้

จากข้อมูลที่ยกมาอย่างนี้ แสดงให้เห็นว่าความเข้าใจในวัฒนธรรมของชนชาติเจ้าของภาษามีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จในการสื่อสารเป็นอย่างมาก นอกเหนือไปจากความรู้ในด้านโครงสร้าง และความหมาย ดังนั้น ผู้สอนภาษาจะต้องมีความเข้าใจในวัฒนธรรม และเห็นสำคัญของการสอนเนื้อหาวัฒนธรรมควบคู่ไปกับการสอนภาษาด้วย เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนภาษาได้อย่างเข้าใจและสามารถใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายได้อย่างเหมาะสมกับ กาลเทศะและบุคคลเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในสังคมเป้าหมาย

4. ความเข้าใจในวัฒนธรรมภาษา

ในการสื่อความหมายทางภาษานั้นโดยเฉพาะในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ผู้สื่อสารจำเป็นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในกฎเกณฑ์ของวัฒนธรรมทางภาษา หรือที่เรียกว่า มีความสมรรถวิสัยในการใช้ภาษาทางสังคม (Sociolinguistic competence) ซึ่งจะช่วยให้ผู้สื่อสารสามารถสื่อสารได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ (Cannale and Swain, 1980 cited in Brown, 1911 : 229)

ริฟเวอร์ (Rivers, 1970 : 261) ได้ให้คำอธิบายว่า ภาษาแต่ละภาษามีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง เพราะได้รับการพัฒนาไปตามวัฒนธรรมของชนชาติแต่ละชนชาติที่เป็นเจ้าของภาษานั้น ดังนั้น ความหมายของถ้อยคำ หรือข้อความที่ใช้ในการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นภาษาพูด

หรือภาษาเขียน จะถูกตีความไปตามทัศนคติและค่านิยมของเจ้าของภาษาซึ่งได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมนั้นด้วย การที่ผู้เรียนภาษาต่างประเทศจะเข้าใจข้อความในภาษาต่างประเทศได้ดี จะต้องมีความเข้าใจในวัฒนธรรมทางภาษา กล่าวคือ มีความเข้าใจ ตระหนักถึงค่านิยมและทัศนคติที่สอดแทรกอยู่ในข้อความนั้น ๆ และนำเอามาเปรียบเทียบกับวัฒนธรรมการใช้ภาษาแม่ของตน เพื่อที่จะเข้าใจวัฒนธรรมทางภาษาและใช้ภาษาต่างประเทศได้อย่างลึกซึ้ง

นอสแตรันด์ (Nostrand, 1966, cited in Seelye, 1984 : 25) ให้ความเห็นว่า ครูผู้สอนภาษามีบทบาทช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในวัฒนธรรมทางภาษาได้ดีขึ้น โดยการเลือกองค์ประกอบที่สำคัญทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาในการสื่อสารมาสอน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในวัฒนธรรมและเป็นการเตรียมพร้อมให้ผู้เรียนสื่อสารข้ามวัฒนธรรมได้

สรุปได้ว่า ความเข้าใจในวัฒนธรรมทางภาษา คือ การที่ผู้เรียนจะต้องมีความรู้ในวิธีการใช้ลีลาทางภาษาของเจ้าของภาษาที่หลากหลายไปตามบริบททางสังคม และทำเนียบภาษาต่าง ๆ ผู้เรียนยังต้องสามารถนำความรู้นี้มาเปรียบเทียบกับวัฒนธรรมทางภาษาของตน เพื่อให้เกิดความเข้าใจในวิธีการใช้ภาษาและสามารถใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องกับวัฒนธรรมทางภาษานั้น

5. การวัดและการประเมินความเข้าใจในวัฒนธรรมภาษา

การวัดและการประเมินความเข้าใจในวัฒนธรรมภาษาสามารถกระทำได้เช่นเดียวกับเนื้อหาอื่น ๆ ซึ่งผู้สอนจำเป็นจะต้องศึกษารายละเอียดว่า แบบทดสอบนั้นควรจะครอบคลุมอะไรบ้าง ซึ่งอาจขยายความได้ว่านี้ ความรู้และความเข้าใจในวัฒนธรรม เข้าใจความแตกต่างทางความเชื่อ ค่านิยม ในสังคมจริยธรรมและเข้าใจและสามารถปฏิบัติตามมารยาททางสังคมตะวันตกเกี่ยวกับการพบปะชาวต่างชาติ

schulz (Schulz, 1979 : 104) เสนอแนวการประเมินผลความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมที่ครอบคลุมจุดประสงค์ต่อไปนี้

1. ความรู้ (Knowledge) กล่าวคือ ผู้เรียนต้องระลึก จดจำ รู้ และอธิบายข้อมูลทางวัฒนธรรมได้
2. ความเข้าใจ (Understanding) ผู้เรียนสามารถอธิบายและให้เหตุผลถึงแบบแผนทางวัฒนธรรมได้
3. พฤติกรรม (Behavior) สามารถแสดงท่าทางได้อย่างมีความหมายและเหมาะสมในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม

วาเลทเทิล (Valette, 1977 : 191) ได้ให้หลักในการวัดผลด้านความเข้าใจในวัฒนธรรมในรูปแบบของพฤติกรรมที่สังเกตได้ แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ

1. ด้านทักษะทางกลไก (Mechanical skill) สามารถร้องเพลงของเจ้าของภาษาได้ หรือสามารถบอกได้ว่า ภาพที่กำหนดให้ภาพใดที่แสดงถึงลักษณะวัฒนธรรมของเจ้าของภาษานั้น หรือสามารถกาเครื่องหมายหน้าข้อความที่บรรยายถึงลักษณะวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

2. ด้านความรู้ (Knowledge) สามารถจับคู่จำกัดความในข้อความทางซ้ายมือกับคำหรือกลุ่มคำในคอลัมน์ทางขวามือ หรือเลือกคำตอบที่ถูกต้องไปเติมข้อความหรือประโยคที่บรรยายเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชนชาติที่เป็นเจ้าของภาษานั้น

3. ด้านการถ่ายโอนความรู้ (Transfer) สามารถนำความรู้ที่เรียนมาแล้วไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ เช่น จากสถานการณ์ต่าง ๆ หรือข่าว ข้อความในหนังสือพิมพ์ ผู้เรียนสามารถบอกได้ว่า แสดงถึงวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาอย่างไร

4. ด้านการสื่อความหมาย (Communicative) ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจและแสดงออกได้ เช่น สามารถแสดงบทบาทเหมือนกับอยู่ในสถานการณ์ที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา เช่น การไปซื้อของ การใช้ภาษาในร้านอาหาร เป็นต้น

5. ด้านการวิเคราะห์วิจารณ์ (Criticism) สามารถอธิบายส่วนที่แตกต่าง ส่วนที่เหมือนกันระหว่างวัฒนธรรมเจ้าของภาษาและตนเอง หรือสามารถอธิบายสิ่งที่ชอบหรือไม่ชอบเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ในวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา

นอกจากนี้ สุภัทรา อักษรานุเคราะห์ (2532 : 136) ได้เสนอวิธีการวัดหรือทดสอบความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมไว้ 6 วิธี ดังนี้

1. กำหนดสถานการณ์ให้แล้วมีคำถามแบบเลือกตอบ ซึ่งแสดงความเข้าใจและคุ้นเคยกับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา
2. กำหนดสถานการณ์ให้แล้วให้เปรียบเทียบความเหมือนกันและความแตกต่างกันในเรื่องวัฒนธรรม
3. ให้ผู้เรียนตอบคำถามเกี่ยวกับความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน หรืออภิปราย หรือกาเครื่องหมายเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน หรือจากการดูภาพ ดูการ์ตูน ดูภาพยนตร์ เป็นต้น
4. ให้แสดงบทบาทสมมติตามสถานการณ์ที่กำหนดให้
5. ให้แสดงละครสั้น (Mini-drama) 3 ตอนจบ
6. ลักษณะการสอบปากเปล่า มีคำถามแบบปลายเปิดให้สัมผัสภาษณ์สด หรืออัดเทปไว้ประเมินผลก็ได้

จะเห็นได้ว่า การวัด หรือการทดสอบความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมสามารถทำ

โดยมีหลายแนวทางและหลายวิธี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่ผู้สอนต้องการจะวัดจุดประสงค์และให้ที่ตั้งไว้ และเหมาะสมกับจำนวนนักเรียน ลักษณะของห้องเรียน เป็นต้น

6. สถานการณ์การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในประเทศไทยและวัฒนธรรมที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการสื่อความหมาย

การอยู่ร่วมกันในสังคม ทำให้มนุษย์จำเป็นต้องมีการปฏิสัมพันธ์กันโดยไม่จำกัดอยู่เฉพาะชนชาติหรือภาษาใด ประเทศไทยแม้ว่าจะใช้ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ แต่ก็มีความจำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษเพื่อติดต่อสื่อสารกับชาวต่างชาติอยู่เสมอ โดยเฉพาะปัจจุบัน การเดินทางไปมาหาสู่กันระหว่างประเทศ เป็นไปได้อย่างสะดวก รวดเร็ว มีชาวต่างประเทศเดินทางมาประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น และจะต้องมีการติดต่อสื่อสารกับชาวไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เป็นต้นว่า การเดินทางโดยรับจ้าง การซื้อของใช้จำเป็น หรือของที่ระลึกต่าง ๆ การสั่งอาหารรับประทานในร้านค้า เป็นต้น ซึ่งการติดต่อสื่อสารในระดับนี้ มักจะเป็นการสื่อสารที่ต้องพบปะสนทนากัน (Face to face communication) และต้องอาศัยความสามารถด้านการฟัง – พูดเป็นหลัก ดังนั้น ผู้ที่มีความสามารถในการฟัง และพูดภาษาอังกฤษ ก็ย่อมจะเป็นผลดีทั้งต่อกิจการงานของตนเองและต่อประเทศชาติอีกด้วย

เนื่องจากการใช้ภาษาอังกฤษด้านการฟัง – พูด มีความสำคัญและจำเป็นต้องใช้มากขึ้น การเรียนการสอนภาษาอังกฤษจึงได้มีการกำหนดหลักสูตรโดยเน้นการฝึกทักษะเฉพาะด้านนี้เพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกฝนการใช้ภาษาอังกฤษในการฟัง-พูด ในสถานการณ์ต่าง ๆ เพิ่มขึ้น โดยมีการกำหนดสถานการณ์การใช้ภาษาอังกฤษในประเทศไทย ซึ่งนักเรียนควรทราบไว้ดังเช่น คือ

1. การทักทายตามเวลา และสถานที่ต่าง ๆ
2. การแนะนำตัวเองกับบุคคลอื่นและทางโทรศัพท์
3. การกล่าวคำอำลา
4. การถามและกล่าวแสดงความขอบคุณอย่างสุภาพ
5. การสนทนาในร้านค้า (ซื้อขายสิ่งของ)
6. การขอร้อง และการตอบรับ และปฏิเสธ
7. การแลกเปลี่ยนสิ่งของซึ่งกันและกัน
8. การแนะนำทิศทางในการเดินทาง และแนะนำสถานที่
9. การถามตอบเกี่ยวกับเวลา
10. การขอโทษ ขออภัย

11. การซื้อตั๋วรถประจำทาง หรือรถไฟ
12. การพูดคุยเกี่ยวกับอาหารการกิน
13. การพูดคุยเกี่ยวกับงานอดิเรก และงานอาชีพ
14. การพูดคุยเกี่ยวกับอาหาร และอากาศ
15. การพูดแสดงการเปรียบเทียบ หรือความคิดเห็น
16. การพูดลำดับเหตุการณ์
17. การพูดบรรยายเกี่ยวกับเหตุการณ์ในอดีต
18. การพูดให้คำแนะนำช่วยเหลือในการแก้ปัญหา
19. การพูดบรรยายในห้องประชุม
20. การพูดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเห็นด้วย – ไม่เห็นด้วย

สรุปได้ว่า แนวคิดในการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มีผลทำให้รูปแบบของการทดสอบทางภาษาเปลี่ยนไป นั่นคือ มีการนำเอาปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมเข้ามาเป็นตัวกำหนดในการสร้างแบบทดสอบมากขึ้น ลักษณะของแบบทดสอบเป็นแบบทดสอบทักษะสัมพันธ์ แบบทดสอบทักษะรวม แบบทดสอบภาษาเชิงปฏิบัตินิยม การแปล และการพูด หรือเขียนเพื่อบรรยายสิ่งต่าง ๆ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

อักษรประเสริฐ เศรษฐประเสริฐ (2527) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์เนื้อหา ด้านวัฒนธรรมในหนังสือเรียนและคู่มือครูภาษาอังกฤษ รายวิชา อ 411 ภาษาอังกฤษ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3” เมื่อนำผลการวิเคราะห์หนังสือเรียนและคู่มือครูที่ศึกษามาเปรียบเทียบ เพื่อศึกษาความสอดคล้องซึ่งกันและกันในด้านการเสนอเนื้อหาด้านวัฒนธรรม ปรากฏว่า หนังสือเรียนและคู่มือครูแต่ละชุดมีความสัมพันธ์กันน้อย ซึ่งเห็นได้จากการที่คู่มือครูมิได้เสนอเนื้อหาด้านวัฒนธรรม และคำอธิบายเนื้อหาด้านวัฒนธรรม ทั้ง ๆ เนื้อหาเหล่านั้นหนังสือเรียนเสนอไว้เป็นจำนวนมาก

อุไรวรรณ ศฤงคารนันต์ (2527) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของในระดับมัธยมศึกษาเกี่ยวกับแนวการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นและความรู้ความเข้าใจของครูภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษา ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เกี่ยวกับแนวการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ตลอดจนหาข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาใน

ส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค จำนวน 900 คน เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็นและแบบสอบถามความรู้ความเข้าใจรวม 2 ฉบับ ผลการวิจัยพบว่า โดยส่วนรวมแล้ว ครูภาษาอังกฤษเห็นด้วยกับแนวการสอนเพื่อการสื่อสารในระดับมากกว่า มีประโยชน์ กล่าวคือ เหมาะสมกับสภาพการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย ช่วยให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ส่งเสริมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ นักเรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างเหมาะสม กล้าแสดงออกในการพูดและโต้ตอบเป็นภาษาอังกฤษ มีประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ ชีวิตประจำวัน และการศึกษา แต่ไม่เหมาะกับชั้นเรียนที่มีนักเรียนเป็นจำนวนมาก และครูผู้สอนยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับแนวการสอนเพื่อการสื่อสารดีพอที่จะใช้วิธีดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูผู้สอนมีชั่วโมงสอนมากจึงไม่มีเวลาจัดเตรียมกิจกรรมตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสารและแนวการสอนจะใช้ได้กับเด็กเก่งเท่านั้น

มยุรี กลิมมีสุข (2528) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์เชิงแย้งตามหลักภาษาศาสตร์เชิงสังคมวิทยา : การศึกษาความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมในการใช้ภาษาอังกฤษกับภาษาไทย" มีจุดประสงค์เพื่อเปรียบเทียบวัฒนธรรมในการใช้ภาษาอังกฤษกับภาษาไทยในการสนทนา และเพื่อทำนายลักษณะข้อผิดพลาดทางด้านวัฒนธรรมในการใช้ภาษาอังกฤษ ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมในการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาไทยในการสนทนา มีส่วนที่แตกต่างกันมากกว่าส่วนที่คล้ายคลึงทั้งในด้านรูปแบบไวยากรณ์ และการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ได้แก่ ความแตกต่างในเรื่องถ้อยคำที่ใช้ได้ตอบ ซึ่งจะเป็นความผิดพลาดทางด้านวัฒนธรรมในการใช้ภาษาอังกฤษในการสนทนา

ประพิมพ์พรรณ มีลักษณะ (2530) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความต้องการในด้านเนื้อหาวัฒนธรรมอังกฤษของครูภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนรัฐบาล กรุงเทพมหานคร มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาความเข้าใจในวัฒนธรรมอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยในด้านความเข้าใจในวัฒนธรรมของกลุ่มตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 74.55 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความเข้าใจในด้านวัฒนธรรมอังกฤษของกลุ่มตัวอย่างระหว่างโรงเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความเข้าใจในด้านวัฒนธรรมอังกฤษของกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน

พนิดา สุนทรวิภาต (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาความสามารถของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในการใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันและความเข้าใจในวัฒนธรรม" มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันและความเข้าใจในวัฒนธรรม

เจ้าของภาษา รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษและความเข้าใจในวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำ นักเรียนสามารถทำคะแนนเฉลี่ยได้เท่ากับ 14.57 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 36.42 ความเข้าใจในวัฒนธรรมเจ้าของภาษาของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนสามารถทำคะแนนเฉลี่ยได้เท่ากับ 24.14 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 60.34 และความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับความเข้าใจในวัฒนธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นันทวิทย์ พรพิบูลย์ (2536) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี วิชาเอกการสอนภาษาอังกฤษ ในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ในด้านความรู้ด้านการจัดระเบียบภาษา ความรู้ด้านการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมาย และความสามารถด้านกลวิธีในการนำความรู้ทางภาษาไปใช้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 4 วิชาเอกการสอนภาษาอังกฤษ ในสถาบันอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย จำนวน 224 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามวัดความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ผลการวิจัยพบว่า นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 4 วิชาเอกการสอนภาษาอังกฤษมีค่ามัธยฐานและค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร คิดเป็นร้อยละ 54.44 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และมีความสัมพันธ์ของคะแนนความสามารถด้านกลวิธีในการนำความรู้ทางภาษาไปใช้สูงสุด รองลงมาคือ ความรู้ด้านการจัดระเบียบภาษา และความรู้ด้านการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมาย ตามลำดับ

เนาวรัตน์ ทองคำ (2539) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบสมรรถนะในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียน ในด้านความรู้ด้านการจัดระเบียบภาษา ความรู้ด้านการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายและด้านกลวิธีในการนำความรู้ทางภาษาไปใช้ และเพื่อเปรียบเทียบในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ค่ามัธยฐานและค่าเฉลี่ยของในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา คิดเป็นร้อยละ 50.13 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างอ่อน ค่ามัธยฐานและค่าเฉลี่ยของในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน

คณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ คิดเป็นร้อยละ 43.23 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์อ่อนมาก
 ทันทิwa สุรวัต (2540) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบความสามารถในการฟัง-พูดและ
 แรงจูงใจในการเรียน ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีสอนตามแนวการ
 สอนเพื่อการสื่อสารของคิธ จอห์นสัน กับวิธีสอนตามคู่มือครู" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบ
 ความสามารถในการฟัง - พูดและแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่
 เรียนด้วยวิธีสอนตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสารของคิธ จอห์นสัน มีความสามารถในการฟัง - พูด
 ภาษาอังกฤษแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีแรงจูงใจในการเรียน
 ภาษาอังกฤษแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พลารัก ไชโย (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาผลการสอนภาษาอังกฤษตาม
 แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารที่มีต่อความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่
 2" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนที่ได้รับการสอนภาษา
 อังกฤษตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร ผลการวิจัยพบว่า คะแนนความสามารถในการสื่อสาร
 ของนักเรียนที่ได้รับการสอนภาษาอังกฤษตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสารหลังเรียนสูงกว่าก่อน
 เรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 และมีนักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของนักเรียน
 ทั้งหมดได้คะแนนความสามารถในการสื่อสารสูงกว่าคะแนนเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนทั้งหมด
 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

2. งานวิจัยต่างประเทศ

อีวอนเน (Yvonne. 1980 : 1985 – 1986 – A) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับผลของการ
 วิจัยเพื่อการสื่อสารที่มีต่อพัฒนาการของทักษะฟัง - พูด ของนักเรียนที่เรียนภาษาเยอรมัน ใน
 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในรัฐแมรี่แลนด์ จำนวน 60 คน โดยผู้วิจัยได้แบ่งตัวอย่างประชากร
 ออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยกลุ่มควบคุมเป็นนักเรียนในระดับ 2 และ
 ระดับ 4 ปี 1976 จำนวน 31 คน ที่เรียนการ ฟัง - พูด โดยใช้กิจกรรมเพื่อการสื่อสาร ทั้งสองกลุ่ม
 ใช้ครู ตำราเรียน และหลักสูตรเหมือนกัน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบ Modern
 Language Association Foreign Language Test โดยทดสอบการฟังและการพูดภาษา
 เยอรมันของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า คะแนนการพูดของนักเรียนในระดับสอง
 แตกต่างกันอย่างมีนัยที่ .05 โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุม และคะแนน
 การพูดของนักเรียนระดับ 4 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 สำหรับด้านการฟัง
 พบว่า คะแนนทักษะการฟังของนักเรียนในระดับ 2 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยที่ .01
 ส่วนคะแนนการฟังของนักเรียนระดับ 4 แตกต่างกัน อย่างมีนัยที่ .01 โดยกลุ่ม

ทดลองมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุม การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สรุปได้ว่า การฝึกโดยการให้กิจกรรมเพื่อการสื่อสารจะช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการทักษะฟัง - พูด มากขึ้น

แกทบ็อนตัน และทักเกอร์ (Gatbonton and Tucker. 1971 : 137 – 142) ได้ทำการศึกษากับเด็กนักเรียนฟิลิปปินส์ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อทดลองดูว่านักเรียนไม่ชาวซึ่งในวรรณคดีอังกฤษและอเมริกันนั้นเนื่องมาจากปัญหาทางวัฒนธรรมหรือไม่ ผลจากการวิจัยพบว่า ความรู้ทางวัฒนธรรมมีผลต่อความเข้าใจและความซาบซึ้งในวรรณคดีของนักเรียนที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา

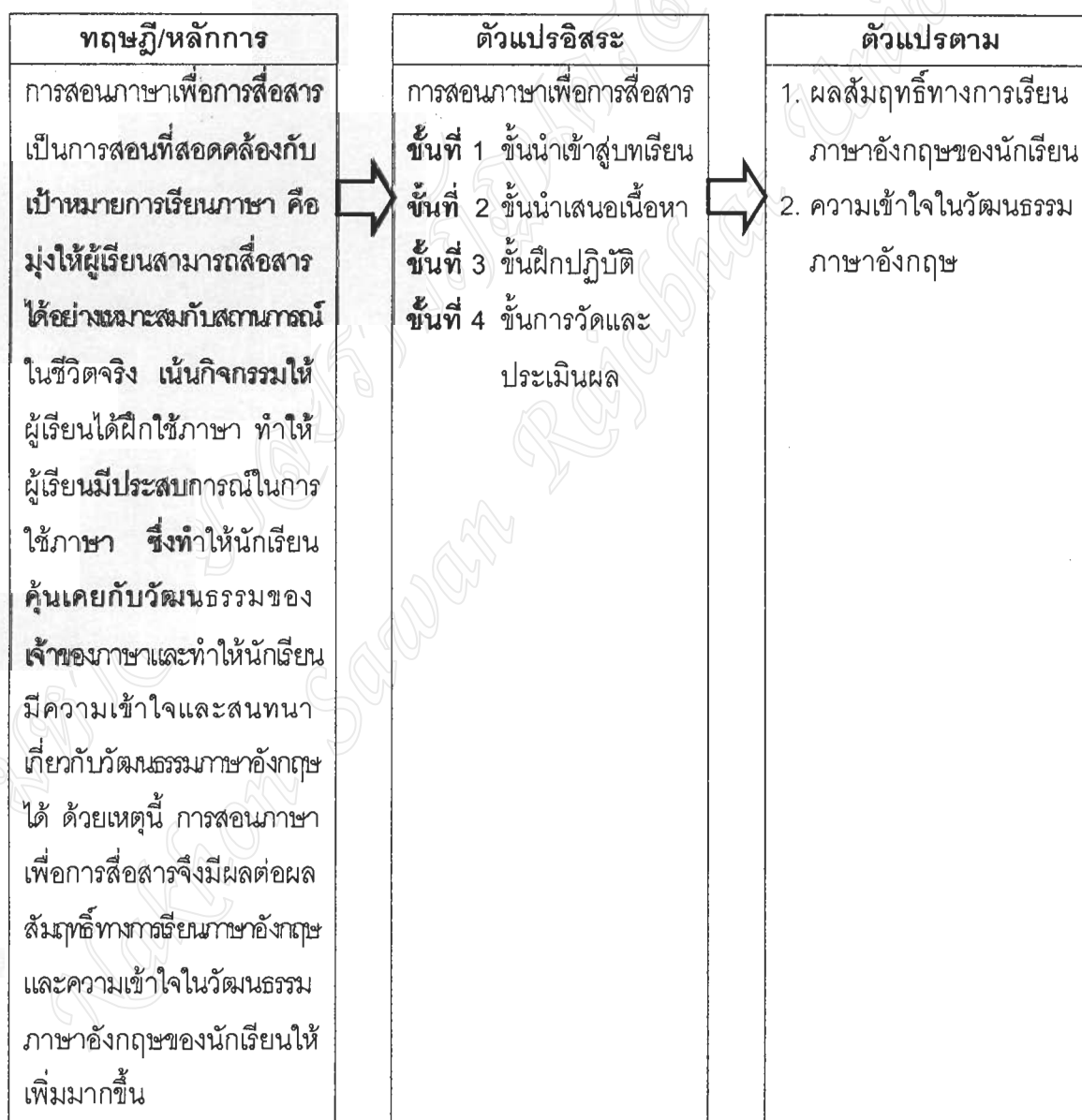
โรจาส (Rojas. 1970 : 21 อ้างถึงใน ญาดา คุ่มแก้ว. 2531 : 21) ได้สำรวจหนังสือแบบเรียนเม็กซิกันสำหรับนักเรียนที่เริ่มเรียนภาษาสเปน พบว่า จุดมุ่งหมายของหนังสือแบบเรียนก็คือเพื่อฝึกหัดการอ่าน และในหนังสือแบบเรียนนั้นนอกจากจะมีเนื้อหาทางภาษาแล้วยังสอดแทรกเนื้อหาทางวัฒนธรรมไว้ด้วย ผู้วิจัยได้เสนอแนะเนื้อหาทางภาษาและวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของผู้เรียนซึ่งมีเนื้อหาที่สมควรจะมีในหนังสือแบบเรียนสำหรับนักเรียนที่เริ่มเรียนในสองปีแรก เนื้อหาที่ได้เสนอแนะนั้นผู้วิจัยพิจารณาโดยคำนึงถึงความแตกต่างในภาษาสเปนและภาษาเม็กซิกัน รวมทั้งดูความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมสเปนและวัฒนธรรมเม็กซิกันด้วย

จอห์นสัน (Johnson. 1981 : 169) ได้ทำการวิจัยเรื่อง Effects on Reading Comprehension of Language Complexity and Cultural Background of the text ประชากรที่ใช้วิจัยเป็นนักศึกษาระดับอุดมศึกษาชาวอิหร่านจำนวน 46 คน และนักศึกษาชาวอเมริกัน 19 คน ผู้วิจัยแบ่งประชากรเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกให้อ่านเรื่องที่เขียนโดยใช้ภาษาอังกฤษธรรมดา ส่วนกลุ่มหลังอ่านเรื่องเดียวกันกับกลุ่มแรก แต่ภาษาอังกฤษที่ใช้เขียนเป็นภาษาอังกฤษแบบง่าย (simplified) เรื่องที่อ่านทั้งสองเรื่องนี้ เรื่องแรกเป็นนิทานพื้นบ้านของอิหร่าน ส่วนเรื่องหลังเป็นนิทานพื้นบ้านของอเมริกา ผลปรากฏว่าความสลับซับซ้อนทางด้านของวัฒนธรรมของเรื่องมีผลต่อการอ่านมากกว่าความสลับซับซ้อนด้านไวยากรณ์และความหมาย สำหรับกลุ่มนักศึกษาชาวอเมริกันพบว่าความสลับซับซ้อนทั้งองด้านมีผลต่อการอ่าน นอกจากนี้ยังพบว่านักศึกษาเหล่านี้เข้าใจภาษาแบบง่ายมากกว่าภาษาแบบธรรมดา และนักศึกษามีความเข้าใจเรื่องเกี่ยวกับชาวอเมริกันมากกว่าเรื่องเกี่ยวกับชาวอิหร่าน

กรอบความคิดในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารและความเข้าใจในวัฒนธรรมภาษาอังกฤษ เพื่อนำแนวคิดต่าง ๆ มาจัดทำ

แผนการจัดการเรียนรู้ และจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถในการฟัง-พูด ภาษาอังกฤษ ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษและความเข้าใจใน วัฒนธรรมภาษาอังกฤษสูงขึ้น เพราะมีความเชื่อว่า นักเรียนจะสามารถเรียนภาษาอังกฤษได้ดี ยิ่งขึ้น เมื่อได้เรียนรู้วัฒนธรรมภาษาอังกฤษควบคู่กันไป และจะส่งผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนภาษาอังกฤษและความเข้าใจในวัฒนธรรมภาษาอังกฤษของนักเรียนเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้ได้ กรอบความคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 2.1 กรอบความคิดในการวิจัย

สมมุติฐานการวิจัย

จากผลงานวิจัยเกี่ยวกับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เช่น งานวิจัยของอิวนเน (1980) พบว่า การฝึกโดยใช้กิจกรรมเพื่อการสื่อสารจะช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการทักษะฟัง - พูด มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุไรวรรณ ศฤงคาร์นันต์ (2527 : 100) ที่พบว่า ครู ภาษาอังกฤษส่วนมากเห็นด้วยกับแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร ซึ่งเหมาะสมกับสภาพการเรียน การสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย ช่วยให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ส่งเสริมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ นักเรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างเหมาะสม กล้าแสดงออกในการพูดและโต้ตอบเป็นภาษาอังกฤษ มีประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ และ ชีวิตประจำวัน และงานวิจัยของประพิมพ์พรรณ มีลักษณะ (2532 : 62) ที่พบว่า นักเรียนมี ความเข้าใจในวัฒนธรรมภาษาอังกฤษอยู่ในระดับดี แต่ยังเข้าใจไม่ถูกในด้านการแสดงออกทาง ท่าทาง และวัฒนธรรมทางภาษาพูดบางประการ พร้อมกันนี้ พนิดา สุนทรวิภาต (2533 : 67) ได้ทำการวิจัยพบว่า ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันและความเข้าใจใน วัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กันในระดับที่สูงมาก

ผู้วิจัยจึงเชื่อว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษและความเข้าใจในวัฒนธรรม ภาษาอังกฤษ จะได้ผลยิ่งขึ้นในระดับหนึ่งเมื่อเรียนโดยวิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร จึงตั้งสมมุติฐาน ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้เรียนโดยวิธีสอนภาษาเพื่อ การสื่อสารสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ
2. ความเข้าใจในวัฒนธรรมภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้เรียนโดยวิธีสอนภาษาเพื่อ การสื่อสารสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ